

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגריין:
רשנה 7. — כתרים
הצני שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
רשנה 8. — כתרים
ביתר הארצות:
רשנה 9 כתרים — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה"
נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה עליה משהיה
וסכיל הסדר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השמחה.
כרכת מוז' 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני כתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק ישם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת לאדמיניסטראציה
„HAMICPE“ Kraków,
(בחוק לארץ לחוסין: Oesterreich)
כ"ט: רהוב סטבאסטיאנא 32

Kraków, 19 Maja 1911.

גליון כ.

קראקא, כ"א אייר פ' בהר בחקותי התרע"א.

ישרים מכל המפלגות והמעמדים. הועד הזה מציל בכל שנה הון דלים של כמה טאות אלפי כתר, שלא יוד לשמיון בכיסי יהודים, העושים עסק בצרת עניים.

אמנם ועד כזה יסר כבר גם הר"ר אדולף גרוס לפני זה. אבל לא יכול לפעול מאומה בהיותו ביד מפלגה אחת ולא כל אנשי העיר שמעו בקולו. ע"ב לא הפיל התמו על כל בעלי-הבתים, והדירים לא היו בטוחים, שלא יבאו שוכרים ממפלגה אחרת, לשכור דירותיהם בהוספה רבה.

בדיעבד ישמחו גם בעלי-הבתים הישרים בוועד הזה, כי כאמור במאמר הראשון, לא כלם טריטים שכר הדירות מתוך אהבת בצע מעשקות, אלא רובם טריטים שאין מן הנמוס להיות צדיק יותר טאחריהם ולהשכיר דירה בפחות מן השער הקבוע ע"י החמסנים, וכסתר לבם היו מרגישים מוסר-כליות על הגול הנהוג בעל-כרחם; גם אמר להם לבם, שאין להתגרות כל כך בעם הרל ולהעלות חמתו, כי סוף סוף יבא הקץ לאורך-רוחו ולא לעולם יספוג להיות כרחל לפני גוזיה וכשה לטבח יוכל. וכאשר יגדל הקצף בעם לא ידע רחם, כמו שכבר היו מעשים בכמה ערים גדולות, שאוכלסיהן היהודים רבים — שרם בהן שכיח הגול האכזרי הזה. למשל היה מעשה בווארשא בשעת חרום, שהתנפלו דירים על בעלי-בתים יהודים והרגום, פשוטו במשמעו, והשליכו נבלותיהם תפורות בשקי תבן אל הנהר. בכודפסט החריבו הדירים, שפקעה סבלנותם, במה בתים ועשו חוזה, שלא לשלם שכר-דירה עד שתאסר הממשלה את הפקעת שער הדירות ואת המסחר בבתים. כן היה גם ברבע היהודים בניו-יורק, וידוע שכל האנטישמיות

בבוא עת השכרת הדירות יוכחו בעלי-הבתים, שהאחרות השולטת עתה בין הדירים הדלים, חוקה גם מכה בת-הדין של הממשלה. הדירים מקבלים את ההודעות במנוחה ואינם עונים, אינם הולכים להפיל תחנתם לפני בעה"ב להתפטר עמהם, ועל הדירות, העומדות להשכר על-פי הפתקאות הרבוקות לפני-שערי הבתים, אין שוכר. מדוע? באיזה כשוף השתמשו הדירים, שלא ישכור שום אדם את דירותיהם? הכשוף הזה אחרות שמו, הועד הוציא כרוז בעיר, שלא יהיו שום אדם לשכור דירה פלוגית ופלוגית וחנות פלוגית ופלוגית וכל אנשי העיר מציינים לברוז הזה, כאלו נאמר מפי הגבורה, אין מחליף דירתו ואין זו ממקומו. וכאשר תתם השנה והדירות והחניות העומדות להשכר עוד לא השכרו, או יוכחו בעלי הבתים, כי נצחום הקבצנים ויכניעו מעט גאותם, לבקש בעצמם מאת השוכרים להתפטר עמם בשלום או ילכו אל הועד ויציעו טענותיהם. אם יראה הועד, שיש איזה יסוד לדבריהם, יעשה הוא את הפשר ואם לא — אז יאמר לבעל הבית: לך והשכר את הדירה לשוכר הישן בשכר הישן, כי שוכר אחר לא יהיה לך.

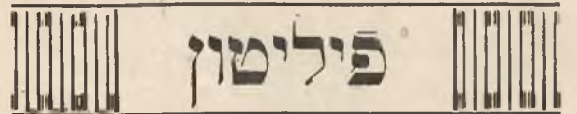
בקראקא נעשד גם הנסיון הזה ע"י הסוציאלי היהודי ד"ר יוסף רובנר, שהקהיל את הדירים, עם רב של כמה אלפי איש ואשה, תחת בפת השמים פעמים אחרות בסיון והרעיש את כל הלכות בהסכירו את חמם משכרי הדירות והדון בצעם של בעלי-בתים חמסנים ידועים, שקראם בשמות וכל החמון הזה קבל עליו בכל נפשו, להלחם באנשים הרעים האלה עד שיכנע ודון לבם. מתוך האספה נבחר ועד שד אנשים

ש"ינדל גאלדפארב	ליב בארנשטיין
מאורשים בחודש אייר תרע"א	
פשעמישר	קראקא
אביגדר פייערליכט	לאה נכסל
מאורשים בירח זיו תרע"א	
ברנוב	טרנוב

לשאלת הדירות.

יש גם שיטה אחרת להגן על הדירים מפני צרת עלית שער הדירות משנה לשנה. היא יסוד חברת דירים. הדירים מכל העיר או בעיר גדולה — מחלק ממנה (בהרגל מרבע היהודים, כי שם מצוי חמם סוחרי הבתים מפיקעי השער), מתקבצים ומוחים בנגד הגול של המלת "הוספות" על שכר הדירות והחניות בכל שנה ואחרי שמעם את הנאומים הקשים, הנאמרים על גול עניים זה, הם מקבלים עליהם, שלא להסכים לשום הוספה ויעשו בעלי-הבתים כל מה שיוכלו, ובאותו מעמד חם מעמידים ועד, להתעסק בעניני הדירות. כל אחד מתחייב, לתת איזה סכום קטן להחזקת הלשכה ולהוצאותיה ולעשות ככל אשר יצוה הועד, בעלי הבתים שוחקים בתחלה על הגאווה חסרת האונים של דיריהם, הם יודעים, כי בית-הדין עומד לימינם ואם אך ישלחו "הודעה" (קינדינונג) אל הקבצנים החם, כי אין להם עוד דירה בבתיהם, ימהרו ויבאו בקידה ובהשתחוויה, להתחנן לקחת מהם הוספות כמוב בעיני בעל-הבית, רק השכר ישכירו להם דירות ולא ילינו בחוקן, אבל

שלש נטיות. והנה התחילה עבודתה פה מן הנטייה הרביעית וגמרה את כל השככה. אך אחרת היתה עבודת התולעת באשר לקהוה כנגד הנטייה השלישית והושיבוה בשככה זרה. שנגמרה בה הנטייה הששית, היא לא התחילה בנטייה השביעית, כי אם ממקום שעמדה בו בקנה הראשון, בנטייה הרביעית וארגה שנית אף שלא היה צורך בעבודתה. הרי זה דומה לנער, שלמד שיר בעל פה, אם יצוהו להגיד כל שירו בע"פ יפרא כדרכו בלי טעות. אבל אם ידרשו ממנו לדלג בתים אחרים באמצע ולהתחיל מסופו, הוא עלול לטעות ויתחכם לקרוא בלחש את המדולג, להחזיק בחבור הרעיונות השגור בפיו. האין סבה אחת לשני המעשים האלה? רשמי הזכרונות הנרדמים בנוף בעל החיים מסתגלים אל כל מצבי החיים ומקבלים צורה לפי הצורך. אם יעירוני בימים אחרים משנתי בשעה קבועה, אז אקום אח"כ מעצמי באותה השעה. הארגונים מסתגלים להכרל קבוע שבין מצב השינה ובין מצב ההקיץ והוא מתעורר מאליו ככה רשמי הזכרון כשעון המעיר, העושה רעש בהגיע האופן לנקודה ידועה. וכן אם יתרגל אדם שלא לאכול מאומה מארוחת הבקר עד ארוחת הצהריים, לא יתאוה לעולם לאכול פת שחרית שנית. אבל אם איזה זמן יאכל שנית בבקר, יהיה לו הדבר להכרח ויצטרך תמיד לאכול שתי ארוחות בבקר. זהו סוד "ההרגל נעשה טבע". ההרגל משנה גם סדרי חלוקה החמר בנוף, ימהר את עכול המזון והרעב יקדים לבוא. וזה לא רק כבעלי חיים, אלא גם בצמחים. הכל

פיליטון

כה הזכרון.

נסיונות רבים כבר נסו החוקרים, לכא בהם על סוד החיים ותפקידיהם והחידה לא נפתרה להם. את אחת הנסיונות האלה אעביר לפני הקוראים. לפני שנים אחדות כתב הפרופסור ד"ר ריכרד סמון ספר בשם "הזכרון — כה מחזיק בשנויי היצורים". עיקר שיטתו הוא, כי בעצבי כל חי נרשמים רשמים שונים, כמין כתבות ונשארים שם וכאשר ישבו אותו הגרוי, שעשה את אחד הרשמים, ישוב גם הרושם לעבור באותו האופן שעבר בתחלה. זהו הזכרון, לא רק בבני אדם, אלא בכל חי וזהו האינסטינקט, המתעורר מאליו, לשמור על כל חי ולהורותו בלי דעתו טוב ורע וזהו גם כה בעלי החיים השפלים לשוב לאיתנם מעצמם אם נעשה בהם מום. אם נגדע זנב הלמאה יגדל מעצמו זנב אחר, כי בארגניסמוס שלו קים הרושם של צורה שלמה ולא יעבור.

את השיטה הזאת כרוו חוקרים אחרים בספרים. כמו הרופא הדיר אלסברג. הוא כותב על הרשמים הנעשים כבעלי חיים מתוך הנסיון כך: כלב צעיר נגש אלי ואני מטה גופו לארץ ומרים אבן, הכלב מביט ואינו מראה שום אות פחד, כי מעורו לא טעם טעם זריקת אבן בגופו. אחרי איזה זמן אני פוגש בכלב

להמנע מהכביד עלינו עול חקים הקשים לנו, כמו בחוק שביתת יום א', העתיד להתפשט על כל היוזם, בחוק תעודות המטמנות לסוחרים, שעתידי להרחיבו גם על גליציא, להכרית משלחיד לצעירים יהודים, שלא למדו אמנות וחכמה בנעוריהם, בחוק הרוכלים, העתיד להתחדש וכדומה, חקים הנוגעים למקורות חיינו, בכל אלה יש בידנו עתה להטיל על כל קנרירט, לחום עלינו בוחריו, ולזכור תמיד, שהיה תלוי בדעתנו ועוד יהיה תלוי בדעתנו ובעל-ברחו יקבל על עצמו, ואם יבגוד בנו אחיז ולא יעמוד בדבורו, נדע, כי בוגד הוא ונגמול לו כמעשהו בפעם אחרת, כאשר ישוב להיות תלוי בדעתנו.

זה כהנו במקומות שאנחנו בחם המועץ וכידנו להכריע למוכת קנרירט נכרי אחר נגד השני, ומהרב כהנו בערים, שאנחנו בהן רוב הבוחרים וכידנו לבחור ציר יהודי, להיות בא-כחנו, דורש משפטנו ומדבר בשמנו! בידנו למסור כח הרישאתנו זה לצירים בוגדים מתמכרים לזרים, כעשרים הצירים היהודים, אשר בפרלמנט האונגרי, המדברים שמנה על יהודים כאחד צוררינו או לצירים נאמנים, התובעים בכל עת זכותנו, המדברים את אויבנו ביסער ורבים ריבנו ועומדים לימינו בכל עת מצוא בשני הצירים היהודים, אשר בפרלמנט הרוסי ובהקלוב היהודי, אשר בפרלמנט האוסטרי, בכך אספה ואספה עלינו להעביר לפני הבוחרים את שתי התמונות האלו, למען יכריעו באיזו מהן יחפצו, אבל בחירת צירים יהודים לאומיים נאמנים דורשה ישוב-הדעת הרבה והתכוננות מרובה במרם נקים את הקנרירטים, בחירת ציר יהודי כזה תלויה, כמו שראינו בבחירות הקודמות, במקרה שא-אפשר לראותו מראש, לכן יש להזהר מאד בקביעות הקנרירטים, אפשר שיצחק המקרה ליהודי לאומי, שהוא גם איש מצוי, חרוץ, דברן מוטחה, פקח ובעל בשרון ונסיון, הישקול כנגד עשרה אחרים ואפשר שיצחק המקרה לקנרירט לאומי, שהוא אמנם בעל נפש יקרה ורצון טוב, אבל אין לו הכשרון הדרושי, אין קולו נשמע ואין מוראו על אחרים, ציר כזה אם יבחר במקרה, אז אוי לו ואוי לנו, הוא יעבוד יותר מפני כהן, יקריב חלבו ודמו על מזבח עמו, יגיע במסירת נפש ממש בעדנו, אבל העבודה הקשה תצערירו בדמי ימיו שאולה, הוא יספיד חיו ואנחנו את בא-כחנו, כמו שכבר ראינו לאסוננו, לא כל ציוני מובשר לקבל על עצמו אחריות רבה כזאת, לעמוד כשה אחד בפני עדת זאבים ולצאת שלם ממלחמתו, אם אין לנו בתוך המפלגה הציונית די אנשים מוכשרים להקים בטחוונות בעלי רוב יהודי, החובה עלינו לקחתם גם מחוץ למפלגה, אם רק נדע בהם, שאינם מתכוללים ופרוגרמה לאומית גמורה בידיהם ובתוך הכלוב היהודי יהיה מקומם, שני הצירים היהודים אשר בפרלמנט הרוסי אינם ציונים והם טובים לנו מעשרה ציונים צעירים חסרי נסיון ומרץ וכשרון, לכן לא נוכל להתאפק מהביע תמהוננו על יעד הכחירה הציוני בלבוב, שהקים במחוז סניאטין — בוטשאטש את הדיר רינגל הצעיר נגד הקנרירט הלאומי רב הכשרון והמומחה בפוליטיקה ובעל הנסיונות דיר שאול רפאל לאנדא, הקנרירט הותיק הזה — לאנדא — טוב לנו לקלוב היהודי מכמה טעמים מכל ציוני צעיר, מלבד נסיונותיו הרבים בפוליטיקה, שהוא מטפל בה זה עשרים שנה בלי הפסק, מלבד כח דבורו המצויץ הלוקח לכבות, מלבד מרצו ועוזתו וחכמתו הרבה בכל עניני הפוליטיקה הכללית והיהודית, הן ברור הרבה, שדוקא בשביל שאינו ציוני רשמי נוכל לקבץ בעדו דעות בוחרים במספר רב מאשר יקבץ לו כל ציוני צעיר, שאינו נשוא-פנים ורצוי לרוב אחיו כמוהו ולא דברן כמוהו ולא מומחה בעניני פוליטיקה כמוהו, אין רבים במפלגה הציונית, הידועים באהבת ישראל לכל מפלגותינו ובבקיאות בכל צרכי היהודים הגליצים כמו דיר שאול רפאל לאנדא הוויני, הוא לא הסכיל לפגוע בכבוד החסידים, כמו שעושים חברנים ציונים עתה בעת שצריכים אנו אחרות ואחזה בתוכנו, הוא יליד גליציא מגדולי היחס של יהודי פולן ולב חם לכל חלקי עמנו בא לו בירושה מאבותיו הגדולים, הוא היה מטיסדי המפלגה הציונית ופרוגרמתה ואין לנו ככדוק עתה בחטאיו, שהטא נגד יחידים מן המפלגה, זה ברור לכלנו: בשביל כלל ישראל הרבה האיש הזה לעבוד יותר מכל ציוני צעיר ואם נמציא לו את האפשרות

ריכי הלאומים והמפלגות, שאינם נותנים את הפרלמנט לעבוד כדרכו למוכת האזרחים והדלים, תקנה כזאת, שתקנו יהודי קראקא ביסוד חברת דורים ובהקמת ועד להרחם כחמסנים, נקל מאד לתקן בכל עיר ועיר, אלא צריכים לדעת, שהתקנה הזאת אינה מסירה את התקלה מעיקרה, היא רק מקילה את המלחמה בבעלי-בתים באחד הכחות, אבל אינה מנציחה דירות לדורשיהן ומחסור בדירות יש בכל אופן, לולא מחסור הדירות לא היתה יד הנוכלים משנת להציק לשוכריהם ולעשות עשר על השבון דלים, כל צרה צריכים לעקור מן השרש, גם רופא טוב אינו מסתפק להקל את היסורים, אלא הוא דורש אחרי סבת המחלה להסירה ואז הרפואה במוחה, אין אמנם למאוס בתקנת חברת דורים והקמת ועד, לעזור לפי שעה, אלא שאין זה די, מלבד חברה כזאת צריכים ליסד אנדרות בוני בתים, כמו שעשו בכל ארצות התרבות והצליחו, ואין זה עבודה קשה כל כך, כמו שנראה במאמר הבא.

על המצפה

משאון הבחירות.

דומה שאין שום עם ומפלגה מרבה למפל כל כך בתעמולת הבחירות כמונו, אין אנו מניחים כל ענין הקמת קנרירטים וההשתרלות בעדם בירי ראשי המפלגות, אלא כלנו בנערינו ובזקנינו מתעסקים בהן ויומם ולילה אנו הונים בהן, בשכבנו ובקימנו הן שיחתנו, לנו לבית-מדרש, צאו השוקה, סעו במסלת הברזל, לא תמצאו שני יהודים מדברים עתה בענין אחר מלבד בענין הבחירות, ואין כל פלא, הרי הבחירות הן המעשה הפוליטי והצבורי היחיד, שנמסר לידנו מכל מעשי הממלכה, הרי הן הרבר האחד, שביד היהודי להכריע בו ולא חנם ישמעו בימים האלה אף צוררינו דברי הנופה בחלקת לשון נואפים באזנינו על-מנת לשוב לשמנתם ולהוצאת דכות שוא עלינו מיד לאחר המעשה, מיוחסים לנו עתה בשעה שהכח בידנו, "תעלא בעדניה" הרינו בימים האלה, הכל משתחווים לנו, הכל דורשים מוכתנו; הכל — לרבות ה"סלובו פולסקי" והרב-פולנים, אך היורעים אחינו הבוחרים היהודים להשתמש בהשיבותנו זאת? וההשיבות הזאת ישנה עתה לכל הבוחרים היהודים בכל הערים, אפילו במקומות שאין לנו רוב יהודי, איזו מאות בוחרים בעיר אחת יכולים להכריע בכל מקום את הכף למוכת קנרירט זה או אחר, וכיד בוחרינו לכונן את כל קנרירט, אף מן הפולנים ומן הרותנים, במקומות שאין בהם רוב יהודי, לקבל על עצמו להשתדל בעד יהודים אם יהיו צריכים לעזרתו

לא היו בנינו צריכים ללמוד עור, אלא היו יורשים את חכמת אבותיהם והיו חכמים מרחם, אבל בכל זאת פעולת העבודה הרוחנית של האבות עושה רושם נכר אשר לא יחד גם על זרעם אחריהם, די להראות על הכשרונות הטובים הרבים המצויים ביהודים ובכני חכמי עמים אחרים ועל מעוט הכשרונות הטובים בכני האזרחים ובכני העמים הפראים, אע"פ שהם מאותו הגזע והיום באותם התנאים, וזה נראה גם בבעל-חיים, בלבים וסוסים, שאבותיהם היו רגילים אצל בני אדם בעבודתם ועמדו תחת השפעתם, נוחים ללמוד סררי חיות תרבותיות מבני מינם הפראים, בלי סגולות וכשרונות עוברות בירושה מזרע האבות לא היהיה כל תרבות אפשרית, הלמוד לא היה מספיק, כמו שאינו מספיק כרוב בני הפראים, לא החכמה עוברת בירושה, אלא כח ההשגה וכשרון חבור הרעיונות יסדר עבודת המח וחבור חלקי מח שונים לעבוד יחד בהרמוניה, כל הפעולות המכוונות לתכליתן, שאנו מוצאים בבעלי חיים ושאלו קוראים להן מעשי אינסטינקט, אינן נעשות במחשבה, וברצון ברור, אלא נעשות מאליהן ע"י התעוררות הרשמים, שבאו להם בירושה מדור דור עם זרע האבות ועם הכשרונות, שישגלו להם היחידים כמשך הזמנים, נעשים שנויים בהרכבת חמר המח והזרע וכך הם עוברים בירושה לדורות הבאים.

דיר ביב.

והשנאה לזרים, שנגלו עתה באנגליא, סכתן היא השפקולציות היהודיות במסחר הבתים, ברבע היהודי בלנדון גרשו בעל הבתים היהודים את הנצרים ממקומות מושבותיהם, שישבו בהם המה ואבותיהם מאות בשנים והרגיזו מנוחתם, ולא ביד חזקה, אלא במסחר הבתים, הולכי בטל, אצים להעשיר, קנו בתים כמחיר רב מכרי שוים והרימו שכירות הרירות בכל שנה, כמנהג אחיהם ברוסיא ובגליציא ואח"כ מכרום ליהודים אחרים כמחיר כפול והקונים גם הם הרימו השכירות עד אין גבול, לעשות עשר במהרה, כי ידעו שאין בדירה לשוכריהם, השוכרים היהודים נכנעו ברצון ושלמו ככל אשר הושת עליהם, כי לשכור דירות ברבע אחר לא יוכלו, כי אינם יודעים את שפת המדינה, אבל השוכרים הנצרים ברחו ממקום החם ולא נשאר מהם עד אחר, גרוש הנצרים גלות שלמה מרבע עיר שלם העיר קצף בין העם האנגלי, מעשי רשעה כאלה אין עליהם ענש בספרי החקים, אבל מעריבים הם את רגש היושר ומעלים חמה והשנאה ליהודים הולכה ונקבעה בלבות העם והמשפט הקדם הושן, שהיהודים הם רעי מעללים, אנשי בצע וחמס והפרומה היא מקור חייהם ושרש גשמתם, הולכה ומתחזקה ואף הטובים והישרים שבין העמים מאמינים בו, וכן נבראו חקי הגבלת הכניסה גם באנגליא וגם באמריקה, כונת החקים היא בידוע ליהודים, אלא שאין לעשות יהודים יוצאים מן הכלל, אבל בפעל מחמירים ביהודים יותר, אין הפין לעם-הארץ במהגרים כאלה, הגורמים נזק רב לדלים בכל מקומות מושבותיהם ודוחקים רגלי התושבים השלויים, לא עוד אלא שנים היהודים עצמם מקבלים את יכלל הזה משכניהם והיהדות נמסכה בעיניהם, ביוון העם היהודי ע"י יהודים עצמם מצוי מאד בכל מושבותינו וגם בין יהודים ארוקים תמצאוהו, ובאמת לא העם היהודי ולא היהדות תורתה אשמים כזה, אלא ההנוך הרע, שבני הנעורים ביהודים אינם מחונכים בעבודה באמנות ובמשלה-יד ואף לא בתורה ובמסור וביראת-שמים, אלא בפלפול ריק, שאין בו ממש ובכמלה יכדו ימי נעוריהם וכאשר גדלו הם מוכרחים להיות מן האור ורבים מהם זדוקא הטובים והחרוצים שבהם, שהיו יכולים להביא תועלת לבריות, ימצאו את משלה-היד הקל הזה, לעשות מסחר בכתים, כלומר בחיי נפשות ויגרמו רעות וצרות ויסורים לאביונים וממילא הישחת זמדות, כוז וקלון וישם רע לעצמם ולכל עם.

ואחרי שכל היהודים מינישים את הצרה, שהביאו עליהם אהיהם סוחלי הכתים, עליהם לתקן בעצמם תקנות ולא לבטוח בממשלות, כי בידוע אין הממשלות שוקדות לתקנות יהודים לברם, ובאוסטריא אין ביד וממשלה אף לשקוד לתקנות יושבי הארץ בכלל, מפני

ורעים, כי חנם השמש ואורה משפיעים על הצמחים זרבה בראותנו העצים פושמים בחרה את מלבושם זרוק ולבושים אותו בראשית זאביב בחרו ומתקשטים בעדי זרהיהם, הלא נדע את הסבה, החום והאור של השמש מטיבים להם ובהסר חום אין העץ יכול לעשות תפקידו, יש אשר ירמה אדם, שאם נטע עץ יערי ובעדנתנו בחר ינשטרנו מקור החרף ומדעל הכפור לא כל ערנו ולא ימוש מעשות פרחו ובאמת לא כן צ"ע, עץ שמנו רגיל להשליך העלים בחרף, ישליכם גם בחרף חם רב האור כבוא ימי החרף ויתקשט כהרי עליים ופרחים כבוא האביב, העצים ישמרו מועד גם בסור הסבה הקרובה, כמו האדם, שהתרגל פעם לקום או לאכול בשעה קבועה לא יסור עוד ממנהגו גופו יורש מאליו תפקידו הרגיל, בסור הסבה הקרובה, ולא רק עצים ששתלו אותם מן היער אל החרד תנהגו בכל בני מינם יערי, אלא גם עצים שננטעו אותם מן הזרע בעציץ בחרד חם ומעורם לא ראו קיץ או חרף בחוץ ישמרו בדיק מועד בני מינם אשר ביערי, אין זאת כי-אם נח רשמי הזכרון עוברים בירושה מדור לדור, לא רק בכני-אדם ולא יק בבעלי-חיים, אלא בכל יצור ארגני.

והכה הזה פועל לא רק בסגולות טבעיים של זמינים השונים, כי-אם גם בסגולות, שנתהוו ביחידים מתוך ההרגל במקרה, גם סגולות כאלו נרשמות ככח הזכרון בהם ובזרעם ועוברות בירושה לצאצאיהם עד סוף כל הדורות, רק לא בקרה מרובה, אלו היו סגולות ההרגל עוברות בירושה מדור לדור כסגולות טבעיות,

נובל לבטוח. כי עוד ירבה לעבוד עבודה פוריה יותר מכמה גדולי המפלגה הציונית. זאת יודעים גם מנהליו. לכן על כל הבוחרים במחוז ההוא, לותר על חשבונות פרטיים ולמנוע מהקים לו שטן ויהי השטן הזה גם אדם חשוב כהדיר רינגל, ולהכריח את ועד הכחירה להסכים לבחירת הד"ר לנדא. שבחירתו בטוחה ככל אופן יותר מבחירת כל קנרדיט אחר ואיש כזה דרוש לנו כקלוב היהודי.

עלילת הדם בקיוב.

הדומה הרוסית נודמן ענין, לענות בו לפי כבודה. למה לה לעסוק בהנהגת המדינה ובפוליטיקה וב לעצתה צריכה הממשלה? הא לך ענין והתעסקי בו כך נאה לך. והדומה היא בת טובה, שומעה בקול הורים ומורים והיא יושבת וחוקרת, אם יש כתה כיהודים השותה דם אדם. היהודים והרוסים החפשים אשר בדומה לא רצו להלאותה בענף התרבות הרוסית הזה. זאת עשו השחורים תומכי הממשלה, ששאלו באינטר-פלציה נחוצה בהתמרמרות עשויה, אם ידוע למניסטר הפנימי ולמניסטר שעל המשפטים, כי יש כת שר יהודים, המשתמשה בדם נצרי וכי הכת הזאת ענו ביסורים קשים את הנער הנצרי בקיוב וכמה תמנע הממשלה מעשים כאלה להבא ומה תעשה לענוש את הרוצחים? וכא-כח הממשלה לא ענה, שאין הממשלה משמשה לחיות לשחוק ביד מחבלי שקר להנאתם ולא עליה להיות בלי-ישרת בדיחה, אלא ענה בכבוד וכבד-ראש הראוי למעשה מלכות חשוב, כי כבר עשתה הממשלה כל הדרוש לברר את האמת וצותה את הפרסומטור להשיגה היטב על הענין, לבדוק ולחקור ככל עזו. ממשמעות דבריו נשמע, שהממשלה רוצה מאד למצוא את הרוצח היהודי ולענשו. בעלי האינטרפלציה בארו, כי הם ושלוש אינם רוצים פגרום, אדרכה מאז נוסדו האגודות תומכות המלכות (המאות השחורות) לא היד עוד פגרום הן עוצרות את העם משפיכות דמים. אבל אם לא תוכל הממשלה גלות את עמכות הרוצחים היהודים לא יהיה לאל דם לעצור עוד בעד חמת העם הזועף ופגרום נכון. כיב האקטובריים המתונים התחנן, לכל יחללו כבוד הדומה בדברי דמיון כוזב, דבר רצח שייך לבית-דין ולא לדומה. היהודי ניסלוביטש הצטרם כנאשם חדל אונים כמענות הישנות, שהאפיפורים וכמה מלכים אסרו את העלילה ועיף התורה אסור ליהודים לאכול דם וכל העלילה אינה רק תחבולה לעורר פגרום חדש. כיב הקדמים רודיטשכ הזכיה, כי העלילה הזאת נבראה כתחלה ברומא, להעליל על הנצרים, לפי שהיו החלשים ועכשו משתמשים הנצרים עצמם לחרפתם בעלילה הזאת נגד היהודים, לפי שהם החלשים, זאת עושים רק אנשים ששפיכת דמים היא פרנסתם. הסוציאלי גיניטשקורי הוכיח את הממשלה על ענותה על הכל כזה. כאשר הוכאה שאלה אל הדומה על אנשי הדמים והמרמה, הרוצחים והשודדים של אגודת העם הרוסי לא ענתה כלל הממשלה. גם כא-כח הפולנים קרא לעלילה שקר בדוי ודרש לרחות את השאלה מיד. אך הדומה המתונה, העומדה תחת השפעת השחורים, החליטה למסור את השאלה הנכבדה לסומיסייה. מקיוב מודיעים, כי אין הפחד בין היהודים גדול כל כך, כי הנציב הכטיה, שלא יתן לנגוע ביהודים וגם המאות השחורות אינן רוצות עתה בפגרום כי מלמעלה אין רוצים. אלא הכושה גדולה, שאין ביד היהודים לחוכיה צדקתם. הכל יודעים בקיוב ואף כל הנצרים, שהרוצח הוא אביו חורגו של ההרוג, אלא שאין ראיה לאשמתו. שני שבועות היה הוא ואשתו כלואים ולא נמצאה ראיה לעונם ויצאו לחרות. נתפש העגלון, שהולך את ההרוג למקום שנמצא. אולי על ידו תודע האמת. לעי מעמימים הצוררים על השופטים וכותבים בעתוניהם. כי הסנהרין היהודים אשר כלנדון החליטו להכביד אכפס על השופטים, לבוסם לרצונם, כמו שעשו צוררינו באוסטריא במעשה הילונר והצליחו. גם הם כותבים, שהיהודים עצמם מחלקים ברזים לפגרום, להעליל על צדיקי רוסיא. לפי דבריהם נמצא ההרוג במרתף יהודי וזה אמת, אלא שהם מעלימים, כי היהודי הזה, בערעור שמו, הוא משומד צורר ישראל תקף וחבר המאות השחורות ומעליל בעצמו עלילת-דם על אחיו.

ומוכרחים להסתפק כמועט בהערערים כאלים את הנרדפים הסדמונים ובהעמידם עכ"פ למראית-עין פני נרדפים ואנחנו זכינו כרדיפות ממש כשפע רב ועודנו מתאוננים, כי לא נעים גורלנו. כמה צער הצמערנו הרוסים האמתים עד שמצאו שעת הכשרה, להראות עכ"פ בשקר, שהם נרדפים מאת היהודים, ככמה יגיעה עלה להם "למצוא" את הנער העזוב יושצינקא הרוג בקיוב, כמה שמחו ועלזו לכשר בשורתם בעתוניהם וכדומה, כי החסידים היהודים ירדפום וראבו לדמם וכל איש ואשה, נער ונערה רוסים שרויים בסכנה תדירית מפני רוצחי הילדים, ראו איזו חרדה אמתית שולמה בהם בימים האלה. הם נמוגים בגיל, השתגעו ישתגעו מרוב ששון, אף-על-פי שהשמחה אינה שלמה, כי הדבר לא נתברר עדיין ואפשר שיכירו השופטים, כי לא היהודים הרגו את הנער, אלא אביו חורגו, שמעוררו הכהן, כמנהג הרוסים האמתים. וככל זאת צל רדיפה הם מציירים להם כדמיונם כרדיפה גמורה, למען יעלזו. ואנו כפויי הטובה איננו יודעים לשמוח בחלקנו הגדול, בתשעה קבין הרדיפות, שנפלו לחבל לנו מכל הרדיפות שבעולם. עלינו העלילו עלילת-דם ו ש חשש, שתהיה העלילה סבה לפגרום חדש. לעשרות הרוגים ולמאות שדודים וצירי היהודים אשר בדומה כא מהרו לכשר בדומה את הכשורה בתור אינטרפלציה והרוסים האמתים, שיש להם רק ספק רדיפה לנפש אחת מצד היהודים, וגם הספק הזה מזויף הוא, כי גם הם יודעים, כי שקר בימינם, אלא למראית-עין עשו את הכוזב לספק, להיות להם צל רדיפה, הם מהרו לכשר בשורת רדיפה בדומה בתור אינטרפלציה נחוצה, ובאיזו שמחה, כאיזו עלילות עשו זאת! וכמוכ לבם כשמחתם הם נותנים לנו כבוד רודפים. אפשר שהיה טוב לנו, להיות באמת הרודפים, אבל מה לנו מתפקיד רודפים מזויף!

שערו לבם באיזו שמחה היו האשכנזים למשל מבשרים, כי נהרג אשכנזי אחד בחינא ובאיזו שמחה וגאווה כשרו הרוסים לפני חדש, כי החינאים ורודפים ולוחצים את הסוחרים הרוסים ואיזה יום-טוב היו האמריקנים עושים להם אלו נרדפו נתניהם במקסיקה או במדינה אחרת, שהם שואפים לרשתה. הם יודעים את ערך הרדיפות, ואנחנו, כשנהרג חלילה יהודי אחד או מתאכלים ונאנחים, מתחננים לעזרה ונהגה נכאים. הם יודעים סוד האלקים יבקש את נרדה ושמים ביסורין, שמעו נא את אשר אומר לכם. אם אין לנו חפץ ברדיפות ואין אנו יודעים איך להשתמש בהן, נמכרן לאחרים הצריכים להן, נרדפים מודעות ככל העתוננים הגדולים ככל הלשונות לאמר: "תשעה קבין של רדיפות אמתיות ולא מזויפות יש למכור כחצי חנם. סחורה רבה מכל המינים, מוכרהה שבמוכרהה, מסוגלה מאד לעשית מרטירים. כל איש וכל עם יכול לבחור לו כמוב בעניו. הרדיפות אמנם ישנות, אבל סגולתן להתחדש ככל יום ולהיות כחדשות. הן נמכרות ביחד וגם לאחרים, לרודפים אותנו יש דין בר-מצרא. הרוצה בהן יפנה אל ישראל סכא. פיליאלים ככל ארצות תכלי, המכירה הראשית ברוסיא, לקונים הנכבדים נוסף חנם תפקיד רודפים מזויפים, שנתברכו בו בעין טובה מאת הנרדפים המזויפים, חושו וקנו, לעולם יהא אדם מן הנרדפים.

לפי השמחה הרבה, שכד העמים הגדולים והחזקים שמחים באיזה צל רדיפה ובזיוף של רדיפה ולפי הסורונטים, שהם יעים להמציא ככל יום ולבשר עליהם בעולם, ולפי ההערצה, שהם מערצים כאלים את הנרדפים הקדמונים, יש לקוות, שיכפצו קונים טובים על סחורתנו הותיקה, המונחה אצלנו כאבן שאין לה הפסיקין. המחמט.

יהודי מנבל עמו.

מכירים אנו את הטיפוס הזה, ככל רחוב יהודי תמצאוהו. כל בעל עסק יש לו דין ודברים עמו וכיחוד תשמעו מכמאי כוז על עמנו יוצאים מפיות יהודים ביחודיה, "בין ארבע עינים". בפומבי יזהר כל יהודי מהוציא דבר מגונה מפיו, אינו רוצה לקנות לו שונאים, אפשר שיצטרך עוד לצבור הזה, אבל בצנעא ישנם רבים בתוכנו. המביעים על כלל ישראל דברי גנות הראויים לשונאינו. "דבר עם יהודי!" עם יהודי טוב ללכת רק אל בית הכנסת, "הנהגה יהודית", כל השונאים יעשו עסקים יהודים! אלה הם הכמואים הרגילים ברחוב ובכתי המרוח ואפילו בכיהיב. אנחנו שעסקינו רק עם יהודים, מקבלים ככל יום מכתבים, שהמליצות האלו הן עיקר תכנם. יאכד למשל גליון לאחד ע"י נושא המכתבים או שהיתה מעות באדרסה או שכספו נמסר במעות לאחרי, דברים שיקרו לכל העתוננים שבעולם, יש שישכ בעל האכרה... לנקום בעמו ישראל, ויכתוב בסגנון כזה: התנהגות יהודית! כרדקציה אירפית לא תקרה כזאת. אם היה הכותב מתישב בתחלה היה מבין בעצמו, שאין כזה בר חטא ומכיש זדון, הרי חזקה על אדם שאינו מרע אמנתו. אבל המשפט הקרום, ישבא לו בירושה משכנינו העוינים אותנו ורואים בנו רק רע, מונעו מחשוב מה לכתוב והלשון ישגורה כבר בפיו, שהקקול תלוי ביהדות. אך כאבזר בפומבי לא יוציא יהודי מפיו דבר כזה, אם מפני הבושה או מפני יראת הענש מצד היהודים הנעלבים או שבדברים האמורים ברכים יחשוב האדם בתחלה מה לדבר. הנה יש לנו ככל הפרלמנטים באי-כחנו מן המתכוללים, שיש להם משפטים קדומים על היהודים, שקבלו מידידיהם הנכרים. אבל עד כה לא שמענו עוד, שצירי יהודי בפרלמנט האנגלי, האוסטרי, הרוסי ואפילו המורקי ידבר רע על עמו. דברים כאלה שמענו רק מפיות יהודים מתבוללים באשכנז או כאנגרין על היהודים הפולנים, כי מתוך התבוללותם הם מדמים שאין להם עוד דבר עם יהודי ארץ אחרת, עתה רועשה דעת הצבור כרוסיא על נבלה, שנעשתה בבית מועצת העיר בכיאליטמוק, יועץ העיר היהודי יענקל יאנוביטש דבר סרה על כל היהודים, כאשר הציעה חברה יהודית לאחריות בקשה, לתת לה רשיון להרחיב פעולתה. המועצה הנצרית עשתה את הבקשה, אבל בא-כח היהודים יאנוביטש קם להשטיין בתחלה ואמר, שכל חברה, שמנהליה יהודים, היא מלאה תרמית ותהו וכהו ואין סדרים בתוכה, לכן אין לעיר לתמוך בה עד שתעבור ההנהגה לידי נצרים ורי יענקל זה אינו בא-כח היהודים כמועצת העיר לכה, אלא גם גבאי כיהיב, שכרוסיא דינו בראש הקהל, כי אין ראשי הקהל אחרים. נבלה כזאת לא נשמעה עוד בפומבי. כפרט ברסיא מצטערים היהודים על כוגד כזה, כי שטנה הם שומעים לרוב מפיות הצוררים התקפים ועתונניהם, המעלילים עלילות ככל יום ודבריהם עושים פרי, בארץ כזאת מרגיש כל יהודי חובה, לשמור פיו ולכסות גם על עולה אמתית, שהוא רואה באחיו, ראש הקהל וכא-כח עמו כמועצה עירונית, המוציא לעז על כל ישראל באזני צוררינו, זהו טפוס גלותי, שכאמת אי-אפשרי הוא בעם אחר, ראו מה עשתה בנו הגלות, איך היינו ללעג ולקלס לסכיכותינו. יש בנו אנשים רבים, שקבלו דעות הצוררים גם על עצמם ומדמים למצוא הן כזה בעיניהם ואינם מוצאים רק קלון והרפה. יכישו נא רבים בתוכנו על הטפוס המאוס הזה ויקחו מוסר ולא יוסיפו לשנות מכמאי כוז, ששמעו מפי שונאינו על עצמם אף בין ארבע עינים, אין דבר מגונה מזה, המודה לשונאינו בדבר מדות היהודים, נקל לו להודות להם גם בעיקרי האמונה.

מכתב מארץ ישראל.

ירושלים, הענין המעסיק עתה יושבי עירנו בלי הבדל דת הוא המחלחלת בהר המנוחה, הערבים עורם כיס נגרש, דוה לבם על חלול "קדשיהם" והממשלה מתחשבה עם הרגש ההוא והושיבה ועד של שרים רמים, הפחה שעל הצבא בהיפה, שר נכסי המלכות בהלב והפחה מטרכלוס והם חוקרים ודורשים במרץ רב, מן האנגלים החותרים בהר המנוחה נתפש רק אחד ביפו כטרם ירד לאניה ויתרם ברהו עם שללם, האחד הזה נבלא פה ויצא מדעתו בבית כלאו, בודאי לא מפני פחד דינו, אלא מפני רגשי דתו, שהכהו לבו על חללו את הקדש, קצף הערבים מגיע גם על היהודים, הספקרים את הכתל המערבי,

פיריטו קטן.

הנרדפים.

אכן נרגנים אנחנו, אוצר כדום יש לנו ואנו בועטים בו ואיננו יודעים להעריכו כערכו. נרדפים אנו מעודנו, כעצת חז"ל "לעולם יהא אדם מן הנרדפים ולא מן הרודפים" ואיננו רוצים להתענג בתענוג שכדבר הזה, צאו וראו כמה יעמלו אחרים להיות מן הנרדפים ואין ידם משגת להגיע לידי מדה זו והם מצטערים

אלכסנדר השני, ע"כ עצר הגביר היהודי את האורח ושלה לקרוא לשוטרים. הפוליציא הרגיעה את היהודי וצותה עליו שלא יעורר רעש. אבל גם הפוליציא לא עשתה מאומה והספר יצא לאור, יען מאן היהודי לתת למחברו המשומר כסף לא יחרץ. פרי הספר היה הפנרומות של שנת 1881 והעלילות ההדשות.

במול הקגם של 300 רובל. נידוענובים כרוסא קגם של 300 רובל מיהודי, שכנו או בן בנו או אחיו לא עמד לבחינת הצבא. זהו אחד מן החקים, המוציאים את היהודים מן הבלל. עתה החליטה הקומיסיה של הדומה הממונה על תקון המשפטים, להחמיר יותר בענש כל הנשטמ מעבודת הצבא, אבל לבטל את הקגם המוטל על קרובי היהודים. הקומיסיה הזאת חולקה על הקומיסיה הממונה על הצבא, שהחליטה לפטור את היהודים מעבודת הצבא ולהטיל עליהם כפר נפשם.

עלילת-דם בארץ יון. ראינו כבר פסח רוסי בלי עלילת-דם, ראינו כבר מניסטר חדיש ברומניא בלי גזרה חדשה על היהודים, אבל פסח בארץ יון בלי עלילת-דם לא שמענו עוד מעולם. ימים אחרים לפני הפסח התפשטה שמועה בטרקאלה, כי נערה נצרת נעלמה וכי היהודים שחטוה, להוציא דמה למצותיהם. ההמון התאסף והשתובב והתעלם בקוותו, שעוד מיד ויראה את דם היהודים נשפך. אבל הממשלה הגינה כמרץ גדול על היהודים והניסה את ההמון אל בתיהם והעמידה גדר צבא לשמור את העיר ובינתים נמצאה הנערה היה ובריאה והמעלילים חתו ובושו. שלשה ימים נחבאו היהודים בכתייהם ופחד מות דכאם.

יהודים עומדים על נפשם. עתונים צרפתים מודיעים את פרטי התנפלות המורדים בעיר מקינו במרוקה על היהודים. ההמון התנפל על הניות אהדות בעיר והצית אש בהן וכוזו את הבתים וכאשר בלה עבודתו בעיר עצמה עבר אל רבע היהודים. אך שם מצא יהודים מזוינים, שעמדו על נפשם בעוז והכו בכוזים עד שהפכו ערפם לנוס וריבים מן היושבים נהרגו או נמחצו. מהיהודים נהרגו רק אחד והמשעה נפצעו.

אחדות הסוציאליים היהודים בגליציא. שמהה רכה כמנהג הפועלים היהודים. הרעיון הלאומי גבר בהם עד שהסוציאליים היהודים, שהיו שקועים עד כה במפלגת הסוציאליים דפולנים והשתוקקו להתבוללות ולכטול העם היהודי, התקרבו אל מפלגת הסוציאליים היהודים, שיש להם פרונטרס לאומית למחצה ואינם רוצים להתבולל בפולנים. זהו נצחון היהדות על התבוללות? מזה נשקפה לנו תקוה, שיוסיף רעיון קיום היהדות להתפשט בין הפועלים ויתקרבו עוד יותר אל העם היהודי והמחנה הכבד הזה, אשר אמרנו: אבר מדולדל הוא בגוף עמנו וסופו לאכרזן ע"י מטיעה, ישוב להיות אבן פנה לישראל ככני העניים שבימי קדם, שמהם יצאה תורה, אבל אין להמלט מן המחשבה, כי התשובה הזאת, ששבו הסוציאליים אל עמם, אינה לשם שמים, כי מדוע נעשתה התמורה הזאת דוקא לפני הבחירות בשעה שמנהלי הסוציאליים הפולנים הנמולים ר"ד דיאמנה, ר"ר ליברמאן ור"ד דרובנר צריכים לעזרת הבחורים היהודים? בשעה שמפלגת הסוציאליים היהודים בקשו להקים קנדרטים משלהם נגד אחיהם הבורגנים? אבל הכלל הישן מתוך שלא לשמה יבוא לשמה? מים גם פה, לבן לא נפריע את השמחה ונשמח גם אנו באחינו שכי פשע ונאמר: ברוך נואכם לשלום!

חלול הקדש. מניעפולומיזה אצל בוכניא מודיעים אותנו ע"ד חלול הקדש, שנעשה שם לא ע"י איזה נבירי או אפיקורוס או ציוני, אלא ע"י איש מן הדור הישן, המעמיד פני ירא שמים והרד על מצות. שמו אלעזר קארן ובא מווישניצא שמה, לתקן את הישטריימלך, רבים נתנו לו את כובעי השבת שלהם, לצבעם ולתקנם לבבור שבת. בשבת ברק אחד את שטריימלו המתוקן ומצא, שהמתקן הדביק מתחת כל זנב פסת קלף מפרשיות תפילין או מזווה לחזק את העור. כהודיעו את הדבר לאחרים בדקו גם הם ובלם מצאו בן, היהודים בקשו לקרעו לגזרים מרוב כעסם על חלול הקדש, אך הוא נמלט. יש להודיע הדבר בכל מקום, לכל יוסיף חלל את הקדש. מימניו: הוא ככז נ"ה שנה, קצר הקומה בעל זקן שחור מסוכך, הוא פמפטן מאד מאד ומדבר דברי תורה, אוהב לעבור

הרב ר' יעקב סאיר, שמהים לי פה בכליון עינים, לקבל את הרבנות הראשית בתור הכס"בשי, לא בא עוד, הוא שוהה בקושטא לקבל כתב התמנות.

מידד.

מקורב ומרחוק.

שונות. בוויין היתה בשכוע הזה אספת כל ההברות העוסקות בהגנה מפני השחפת. החלט, לדרוש מהממשלה חקים קבועים, שיגינו בעד בני אדם ולהכטיח את הפועלים ובי"ה ולפטור בתים לדירות עניים מן המס עכ"פ כ"ה שנים, למען ירבו לבנות בתים כאלה. — כאביסיניא המליכו מלך חדש וישמו לידו יעאסה. הוא נבד המלך מנליקי, שעודנו חי, אך הולה מאד ואינו ראוי למשול. המלך החדש הוא בן מ"ו שנה. — הערה בוקאמשובצה נשרפה, רוב הנזקים הם יהודים. — בבקעש משאבא באונגרון הרגו שני בני ציר הפרלמנט זילינסקי את הציר אחים מנהיג האכרים, יען פגע בכבוד אביהם. האכרים נרגזים מאד, כי חיטבו את אחים כמו גואל ורק ככה הצבא נעצרו מקחת נקם. — קיסר אשכנז בא לאנגליא לגלוי מצבת זכרון של המלכה ויקטוריא אם אמו. מזה מקום תקון היהם בין אנגליא ואשכנז ויש מבשרים, שקיסר אשכנז מסכים לעצור בעד ההודיינות כים. — השלמן הטורקי הקודם עבראל המיר, הכלוא בארמון אלאמיני בסאלוניקי, חולה מחלת הנפש, הוא חרד מפני אהיו המושל, שיבא לסאלוניקי. — המצב במרוקה נורא, העם יושב הארץ רוצה להוריד את השולמן האכזר מולאי הפיר והם שולחים מכתבי תחנונים אל הממשלות, לחום עליהם ולבלתי תת את צרפת לכא לעזרת העריץ. אך היל צרפת, מהנה כבר של ארבעים אלף איש, קרב אל עיר הממלכה פין, לחזק מלכות השלמן, צרפת הרדה על ההון, שהשקיעה במרוקה. — פחד המלחמה בין רוסיא והינא מתחדש ומתחזק. ההינאים מתיחסים כאיכה לרוסים במזרח הרחוק וממאנים לכא עמהם במשא ומתן. חינא העמידה היל כבר במאנדשור ונציב מדינת מנדשור דוחק למלחמה. רוסיא דורשה שוב מאת חינא דרישות שאין למלאותן ויש מנבאים שהמלחמה קרובה. — ארבע מאות פקירי צבא כרוסיא, שהיו ממונים על הספקת צרכי הצבא, נמסרו לד"ן על מעילה וקחת שחד. — המורדים במקסיקה הולכים וכוכשים עיר אהרי עיר והנשיא הזקן אינו רוצה להתפטר.

*

דוד ולפוזן עונה את האנגלים. על הדכות הרעות, שנתפרסמו בעתוני אנגליא נגד הצינות, ענה דוד ולפוזן נשיא הציונים ב"טיימס" כי המעלילים אינם בקיאים בצינות והוא מכרר את מטרתה, שאינה רוצה ליסד ממלכה יהודית בא"י, אלא רק לכונן ישוב יהודי במזרח תחת מלכות טורקיא, שיביא כרכה גם לטורקיא ושקר גם הרבה, שהציונים הם שליהי אשכנז, כי הרי המוסדים הציונים הם באנגליא ומנהלי הבנקים בא"י הם רוסיים.

עברית בא"י. הבנק האשכנזי בא"י התחיל לפרסם תקנותיו וחשבונותיו גם בעברית. זאת היא הברת שפתנו לשפת המדינה.

מעשה משומד. כל עלילות הדם, שהעלילו על היהודים בדור הזה, מקורן בספרים, שהוציאו המשומדים, שהיו לנזירים רוסיים ניאפיט ולמוסמאנסקי בשנות השבעים והעירו בהם על אמתת עלילת הדם. למוסמאנסקי מתאר את סדר הרצח הדתי בעד ראייה ובקי. הנער הנרצח צריך להיות בן י"ג שנים. שבעה יבנים מעמידים אותו ערום ומענים אותו ומוציאים דמו בעודנו חי מנידי הצואר. וכן הולך ומספר את פרטי הרצח ע"פ הדינים. והעתונים השחורים של השואפים לדם יהודים מעתיקים עתה את דבריו וההמון מאמין ומצטלב ונשבע להנקם, למה בדה המשומד את הדברים האלה? עתון רוסי חפשי אחד מגלה את הסוד. בשנת 1876 בא איש אל עשיר יהודי במוסקוא ודרש ממנו, שיתן לו סכום כסף שכר שתיקה, נבדי להציל את היהודים מחרפת עולם, שהוא נבון לעשות להם בספר שחבר זה עתה להפיצו בין הנצרים וסכנה גדולה בו ליהודים. בימים ההם היו היהודים בטוחים מעגילות באלו, כי על כסא רוסיא ישב הקיסר הלבדלי והמשכיל

זה המקום הקדוש האחד, שנשאר לנו לפליטה מכל מחסדינו. עתה מפני הכעס על הזרים אינם נוחנים להדליק את העשיות אצל הכתל המערבי, שברו את הספסלים, שעמדו שם ונערים שוכבים זדקים אבנים על היהודים העומדים שם בפלחה. המחתרת הזאת לא כיום אהר נעשתה. מיד כאשר נעשתה המספכה הפוליטית בטורקיא לקחו התוקר העשיר האנגלי פרקד והאמריקני וילסון רשיון מאת הויזיר הגדול קיאמיל, לחפור בהר המודיה ולהוציא את קדמוניות הכנענים והיהודים, הגנוזות שם בלי ספק. השלטון הישן לא היה נותן רשיון על זה. והשלטון החדש בקש להראות את חפשי דעותו ונתן את הרשיון. ופקד שני דפוטטים מהפרלמנט להשגיח על החפירה בשכר רב. ובערמה עשו האנגלים. הם הבטיחו את הממשלה, כי לפי ידיעות ברורות ע"פ כתבים עתיקים הם יודעים, כי הון עתק, מאה מיליון לנטרא טורקיות (כשני אלפי מיליוני כתר), נגזו שם והתנו תנאים עם הממשלה, כי התני שיוך לה. הממשלה, שהיתה צריכה לכסף, השתמשה גם בזה, לגלות את האוצר ולהיות יורשת למלכי יהודה. אחרי כן התם גם הויזיר הגדול, שבא אחרי קיאמיל, הילמי הפחה, על ההווה. ועוד ערמה עשו, לחטות את הערבים וישבי העיר, התחילו לבנות בית-החולים גדול, למען לא יתפלא העם על רוב הפועלים הזרים, שהביאו לירושלם. כי שלש מאות פועלים העסיקו במחתרת. בזה סובן מדוע העלימה הממשלה עיניה מן העבודה הרבה, שעבדו סאות פועלים בהר הבית שתי שנים. הממשלה קותה לירושה גדולה. באמת ידעו האנגלים הרמאים, כי כסף לא ימצאו, הם בקשו רק כלים קדושים כבית הפקדש במעבה החר. את החפיות התחילו בעברים שונים, מנהל השלוח ומעמק רפאים וגי בן הנם. במשך העת שלחו ארגזים גדולים כבדים באניות לאנגליא. אין ספק שהממשלה ידעה מזה, אלא העלימה עיניה לפי החוזה שעשתה עמהם, כי רק מן הזהב שימצאו תקח הממשלה את החצי. בארגזים היו כפי ההשערה כלי הרס ופכתה, אולי גם לוחות הדתות וקדמוניות שונות, שאין ערוך לערכם מפני עתיקותם. הממשלה אומרת עתה, כי רק עפר לקחו ולא יותר, אבל מי יאמין לה. מלבד האנגלי הניל נכלאו השוערים מבית פקדש עמר ושומרים והכהן, שלקחו שחד, לתת רשות להאנגלים לחפור גם במערה אשר מתחת לבית הפקדש, מקום אשר לא ידרו אליו מיום הבנות פקדש עמר ואלו מיום הבנות פקדש שלמה. תחת אבן השתיה, אשר במקום קדש הקדשים, יש מערה ושמה ידרו לחפור בסלע. רק במקרה נודע הדבר, כי אחד השוערים, שלא ידע פאוסת, מצא בכקר אהר, שאחת אבני הרצפה אצל אבן השתיה הורטה ולא הושבה כבראשונה ועשה רעש עד שהדבר נודע בעיר. אה"כ הורה השוער הראשי, כי תשעה לילות רצופים עברו שם במחתרת. רבים מנכבדי היסטעאלים והארמנים הזמנו להעיד לפני ועד התקירה והרדישה.

אם באמת פארו שם האנגלים דברים עתיקים השוכים חלא יפרסמו לתועלת הארץ והולוגניה, כי לתכלית זאת תפרו בהוצאה רבה מאד, אז נדע על מה עקלו. היהודים פה אינם מאמינים, כי נמצאו כלים מביה"ק ומכיש הארון והלוחות, כמו שחוששים הערבים.

ההגרה מא"י התגברה שוב אהרי הפסח. בכל ספינה יודדים עשרות יהודים מפה ומצפת לטורקיה. שבי גולה אינם נראים ואף זקנים, שהיו דגלים לבא, אינם באים עתה מפני הסטבר. כך הולכים יהודי ארצנו ומתמעטים, תחת אשר אמרנו, כי ירבו תחת השלטון החדש. ההיבים בזה הם הצעירים היהודים בפרלמנט וההכם בשי, שלא דרשו למנוע את היהודים בצבא מאכילת טרפות ומחלול שבת, כמעט כל בהור בודה מפני הצבא ואינו שם על לבו, כי באמריקה יהלל יותר את השבת וימלא בטנו יותר בבשר נבלה, ואם לא הם, אז בניהם בלי ספק.

סוחר הנפט הדוכי טר ביהובסקי ביופ"ג נרב חיק רובל לבית-הספר לאמניות בצלאל.

ביפו יבנו עוד ארבעים בית בשם "התל-בנימין". הקפה הלאומית תלוה. להחברים את הכסף בשעבוד קרקע.

בצפת וכיפו ובעקרון תקנו צנורות מים, המביאים מי מעינות לכל בית ובית. כפי הנשפט יגמר ההוזה בין שלטון עירנו בין הברות בחוץ לארץ לקבוע גם פה צנורות מים ומאור אלקטרי ומסלה אלקטריית, אלה הדברים הנחוצים הנרתים משנה לשנה.

יהודי בוכארא באזיא התיכונה, אשר כנודע הם סוהרים גדולים ויש ביניהם עשירים רבים, התחילו להתענין בעבודה בא"י. עד כה היו היהודים האלה ג"כ תובכי ציון, אבל בתבט התגלה רק ביסדם ישוב עירוכי בירושלם ויש להם פה שכונה מיוחדת. עתה קנה עשיר מהם חלקת ארמה בפתח-התקוה וכפי הנשטע הסודיים ליסד מושבה שלמה לעבודת האדמה בא"י. עשיר יהודי, גאץ שפו מטופקוא, קנף פרדם אצל הדרה מיר התי אגודת נטעים, להגדיל את המושבה. בקשה ליסד בירושלם ישיבה תרשה שלא על יסוד שגורות, כ"אם לגדל בה אנשים מן הישוב בעלי תורה ורדף-ארץ, אבל הרבנים פה הקימו לו סכשולים ולא נתנוהו לבצע זממו.

פרומקין הזקן בעל ה"הבצלה", שהיה כלאו בעבור שטמט מושב הזקנים, שהוא היה מנהלו, יצא לחפשי בערבון. יותר משלש מאות אלף פרנק ידרו לממון בהנהגתו. בטעם הכסף, שבא סחוץ לארץ רוצה הח' לשלם עשרה פרצנט. מן הזקנים, שאבדו הונם במוסד הזה, יחזירו עתה שמה רק אלה שאין להם שום הון ושום תמיכה מקרוביהם. לכן על כל זקן הנכנס עליו לחתום. על תבן, שהוא מקבל עליו כאלה ובשבעה לגלות את האמת מה יש לו. כסה הוא מקבל תמיכה וכל מה שירכוש יהיה קנין המוסד.

לפני התבה ואח ומודע הוא לייש. הוא מדמה באמת, שהשטריות הוא במקום תפילין ממש.

היהדות בתערוכה בדרזדן. בעיר הממלכה של ארץ זכסים, בדרזדן, נפתחה תערוכה של כל העמים לעניני היגיינה, שמירת הבריאות, במחלקה ההיסטורית הוקצע מקום רחב לתקנות היהדות בשמירת הבריאות וכל דבר הנוגע בענין הזה. שם נראה הדר שבת ערוך בתבניתו ובציבונו, כמו שראוהו אבות אבותינו, תבנית מעשה השחיטה וכל מנהגי הכשרת בשר כשר, טהרת המת, הכל המוב מעשה ידי אומנים מובהקים ומכואר כדברי הפוסקים ומצויר בציורים נהדרים. בחדר אחר נראים סדרי שמירת הכריאת אשר בתנין, הטובים ומצויירים ומכוארים בכתב באר היטב. מעשי החטוב נעשו כבצלאל בירושלם. קהלות רבות באשכנז באוסטריא, באונגן ובאיטליא שלחו הפצים עתיקים יקרים, ולכבוד התערוכה יוציא הרב ד"ר גרונוואלד ספר גדול על אדות ההיגיינה היהודית, שיכיל כמה מאמרים מדעיים מחכמים מומחים ובקיאם בתורה. קדוש השם גדול נעשה בתערוכה הזאת, להראות לעמים, כי רבים מסדרי ההיגיינה שהמצאו בזמנינו, יודעים היו לאבותינו ולרבותינו.

קונסול אשכנז בעד יהודי ירושלם, המונסול האשכנזי בא"י הוציא כרוז באשכנז, לעזור את יהודי ירושלם, שנשאר כל מחסה אחרי שמטת בתי מושב הזקנים והישיבות. הוא מתאר את מצוקת היהודים ההם כעד ראייה ומעורר רחמים עליהם.

נשים בבית מדרש של הרדים. "היהודי" הלנרני מתמרמר על פריצת גדר ע"י יהודים ארתודקסים בלנרני, שהתירו לשתי נערות, להתפלל יום יום עם הגברים יחד ולומר קדיש בקול רם. ובית התפלה אינו של רפורמיים, אלא של יהודים הרדים גמורים המתפללים בכל יום כצבור ולומדים תורה אחרי התפלה.

הקנדיטורים הציונים. עד כה נודעו הקנדי-טורים הלאומיים האלה: את אדולף שמנד יקטו בארבעה מחוזות, בברודי בלבנו, בטרנפול ובסטניסלב; בבוטשאטש—סניאטין עומדים שני יהודים לאומיים זה כנגד זה ד"ר ש"ר לנדא וד"ר רינגל; בסטרי קאלוש הוקם ד"ר ליאון רייך, בדרוהוכיטש ד"ר גרשון צפור; בטשרנוביץ ד"ר שפרוכר; בסומשאווה—ראדאוץ ד"ר מאהלער, בוויין מחוז שני אינוניו שטריקר ובניקלס-בורג — גדינג לוציאן ברונר.

משומדים — באייכת יהודים. ? בשיטה הרשה אהזה המועצה הפולנית לבחירות בכבוד, היא מקימה עתה משומדים בגלילות בחירה, שרוב יושביהם יהודים. כן העמידה את יועץ המניסטרוים ד"ר אינגן רוזנר במיעלעץ — רווואדוב ואת הד"ר שטיינהוז בזולקיב—סוקאל, שהכנים בניו בברית הדת הקתולית והפרופסור המומר האלבאן-בלומנשטוק. באיזו שפלות הנפש חושדים בנו האנשים ההם! הם ידמו כי בגזירתם יבזו היהודים את עצמם כל כך, לעשות בוגדים לשליחי צבורם ולמסור בידיהם אינטרסי היהדות. הבוחרים היהודים במקומות ההם צריכים להראות, כי לא הצליחו עוד צוריהם להכאות את נפשם כל כך ולגזול מלבם כל רגש כבוד. היהודים המתבוללים בוויין כבר הראו, כי למרות טמיעתם בגוים עוד הם מרגישים, כי הרפה להם לבחור במומרים ובעת הבחירות למועצת העיר עשו יד אחת להפיל את הקנדיטים המשומדים. אל נא יהיו אחינו ההרדים בערים הנ"ל גרועים מן היהודים המתבוללים בוויין, אם אי-אפשר לבחור ביהודי נאמן, יבחרו בכרי גמור ואפילו באנטישמי ולא בוגדים ההם.

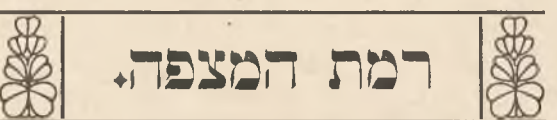
התמעטות יהודי רומניא. לפי השכון "האליאנס" מתמעטים יהודי רומניא והולכים מפני המצוקה התדירית, שבעבורה הם אנוסים לצאת מן הארץ. בעשר השנים האחרונים יצאו כארבעים אלף יהודים. גם מספר הילודים מתמעט משנה לשנה. בשנת 1907 נולדו 7725 ילדים ביהודים בשנת 1908 רק 7408 ובשנת 1909 רק 7218. מספר היהודים היה עוד בשנת 1909 266,652 והיום אין עוד רק 240,000.

גנראל-פרוקורטור יהודי. מלך איטליא מנה את השופט היהודי לודוויג מורטארו לפרוקורטור הראשי

בבית-הדין העליון ברומא. הוא המומחה הראשון באיטליא למשפטים וחבר ספרים מורי דרך במקצוע הזה והנהיג בו שיטה חדשה.

הוק יום א' באנגליא. ההנונים במזרח לנרני, שאינם שבתי רצון מההנהגה שאומרת הממשלה לתת להם בזה שתתיר להם, השובתים בשביעי, לסהור בראשון עד שעה 2 ושכנראה מסכים גם ועד שליחי הקהלות (בווארד או היפוטיס) להנחה זו, יסרו ועד הגנה, להגן בעצמם על עניניהם בנוגע לשאלה זו. הם מכריזים, כי הם כיהודים סוגרים את הנויותיהם י"ד ימים בשנה מיותרים (ימי החגים לישראל) ועכשו כשיהיה עליהם לסגור את הנויותיהם גם בחמשים ושתי הצאי יום א' בשנה, העולים לעשרים ושנים ימים שלמים בשנה, וכרצטרפם יהי יעלו לששה שבועות, שהיהודים יהיו במלים ממסחר בכל שנה, ישבת כל מסחרם, וביותר תגדל הרעה אם יאנסום להבטל ממסחר כיום הראשון, שחל בו ערב יום טוב. ההנונים יסרו אגודה של הגנה לצורך זה וישתדלו לראות ולדבר בעצמם, לא באמצעות ועד שליחי הקהלות, שלא נמלך בהם, את נשיא המיניסטרים, ולכרר לו את המצב הנכון כמו שהוא. ועד שליחי הקהלות עשה משנה בזה, שלא קלל עצה ולא הקר ולא דרש בנוגע לשאלה זו מאת ההנונים, שלחם ביהוד נוגע הדבר, והם בעלי הדין האמתים בשאלה זו. בראש האגודה עומד מר י. ה. כהן לאסק בנשיא לפי שעה. "היהודי".

כימי הספירה. וואלף: איך עסק הולך ב ע ר : כימי הספירה, מיום ליום הם הולכים ומתמעטים והסוד אסור לגלות. מ"ש.

רמת המצפה.

היהדות והגלות.

סאת זאב יעבין.

ב.

כל עוד אשר נראתה הגלות בנוולה, לאמר: כל עוד אשר הציקה רוח האיבה את ישראל ביד רמה, משמרים היו התורה והמוסר בבתי אבותינו בעצם תקפם וטהרתם; כנגזי שמים אלה לא נגעה יד אויבינו ולא שלטה עינם לרעה. אף מצאה היהדות בבית גנויה אלה סממנים טובים, שסיעוה להפוך ידה על הגלות ולהתגבר עליה ולדכאה גם מבית לחומות הגרות. למוד התורה האיר את עיני העם ויער בקרבם רוח חכמה ובינה, רוח דעת ויראת ה', וינס בקרבם אנשי רוח, אשר היו לאותות ולמופתים גם בחכמתם גם בצדקתם, ואשר אז יחל לנזן שמש גם ברברי ימי העמים, כאשר תהפך רבאי עולם שפה ברורה, לשום את המוסר ואת הצדק לבדם לעטרת תפארת בראש האדם. והכבוד אשר כבד העם את חכמיו, ואשר בו התכבד וירם לבבו גם הוא, הכריע הרבה הרבה את כף הבזיון, אשר בזו לו אויביו, הנופלים ממנו בכשרון ובמוסר. הצדקה וגמיה ואהבת הבריות הרחיבה גם את נפש העוור גם את נפש העוור, האהיה האדוקה הזאת, המהדקת גדולים וקטנים לאגודה אחת, הרימה את לב העם על צורריהם, אשר ראו כם את הקטנים נתונים למרמס לרגלי אחיהם התקיפים, אשר התעמרו בם ויכבשו לעבדים. אהבת המשפחה הצחה והחמה אשר מבית, היתה שלומים לכל האיבה, האורבת להם בחוץ, וענג-שבת ושמתח יום-טוב הטיבו את לבם מאד וישבחו לימים ולשבחות את התשנוק, אשר כבד עליהם כל ימות השנה.

אך המסבות התהפכו ויד תולדות הימים קשתה על הגלות, להקל רגע את ידה מעל עם עברתה, ותאסוף את ידה מהפליא את מכותיו החדשים לבקרים, כתמול שלשום, ותסוג אהור על אפה ועל חמתה, ותתנחם רק בדבר הזה, כי רב כה זרע העמל, אשר זרעה, להצמיח פרי רוש ולענה, אשר ירבו לשכל בישראל גם אם ידה תהיה מסולקת לשעה מעליהם. ויהי כאשר החלו במקצת הארצות לזכות גם את ישראל בזכות אזרחי ארץ מגוריה, ולרגלי הזכוי סר מעט הבזיון, אשר בזו להם דלות העם, קמה תחתיו משמטה כבושה, המכרעת בחמת הסבנה העצורה בה פי כמה וכמה את הבזיון, אך תחת אשר הבזיון היה נראה ומפורסם

לאבותינו, וידעו להשמר מפניו, מכוסה ונעלמת היתה 'מים רבים המשמטה האורבת במסתרים והקודחת במעמקים ולא ידעו היהודים להזהר ממנה. ויאמרו בלבבם, כי כבר נפדו מכל צרותיהם. ובאמת היו מרבית נגעי העומדים בעיניהם, ואם נגע זה כהה מעט, פשה נגע זה כנגדו הרבה, ונגעים חדשים, שלא נודעו לפנינו, נולדו זה עתה. גם הממשלות, שעינן היתה יפה בישראל, לא היו להן קרקעות לתת להם די צרכם לעבודת האדמה, ובכך היו גם עתה על-כרחם התגרנות והרבית מרבית מוצא מחיתם, ועל כן הוסיפה הערמומית להיות מצויה בתוך רבים מקרבנו כתמול שלשום. הן אמנם כי גרמו מסבות העתים, כי התגרנות העשירה רבים מישראל, והעושר הצמיח בקרבנו פרי צדקה רבה מאד לתהלה ולתפארת. אך העושר הזה, הנקנה על-ידי המסחר הקל ומביא את בעליו לידי כבוד, הסב את לב ההמון לשנוא את המלאכה ולהכזות את כל יגיע כפיים, ויהי בעיני קצרי הדעת שבהם האיש העושה במלאכה כאיש גם, אשר לא יצלה לעשות חיל בחכמתו, ותהי המלאכה לחרפה בעיניהם. וכמען התכבד בכבוד העושר, בזבו כל אחד יותר מכדי כחו, להרחיב כבוד ביתו, והבזבו — לוקסום — פלקל מאד את המעם בדחותו את יפי הטבע, אשר לו לבדו אפשר לזכך מעט אומה כבושה. כגולה זה אלפי שנה, מפני קשומ שלא כדרכו, וידלדל את ממון אחינו במדה מרובה מאד ויעל עליו את קנאת צוררינו. ומאין עבודה בריאה לרוב הצבור להחליץ את עצמותיו, לא שב אלינו כח הגוף ואמץ הלב, שאבדו ממנו בגלותנו, ואם רפתה ממנו מעט הכהלה בסור מעלינו פחד הכהנים הקתולים וחיל צכאם. הלא הוא האספסוף הפרוע אשר ברגליהם, קמה תחתיה רוח החפזון, בהיות מעמד עמנו רעוע מאד; מידי מצומות ימי הבינים יצאנו ולכלל חרות שלמה מסדרת בכל פרטיה לא באנו, והויה מחולחלת ומפוקפקת כזאת, אשר רגע תחשב, לאיתן כל ימוט ורגע לאכזב לא נאמן, לא תוכל להדש רוח נכון ורעה מיושבת בלב האדם.

ככל אשר הקלולים האלה לא הפילו הרבה מדרכם ולא זוו הרבה ממקומם, בן נולדו מומים חדשים לא ידענום מתמול שלשום. חמת המציק רפתה מעלינו ומעט הרוחה הזאת הגדיל מאד את צמא אחינו המדוכאים והמינוגעים לחרות רבה מאד, ויהי כי החלו להרגיש היטב את קשי עול השעבודה, אשר נתנו עליהם אויביהם, ואת מצרי הגדרות, אשר בנו סביבותיהם זה אלפים שנה, ויקצו בכל עול וככל גרה, ויהיו רבים, אשר תקף אותם יצרם לפרוק מעליהם גם עול דרך ארץ ולפרוץ גם את גדר הנמוס הגאה, ויהי משוש דרכם לפתוח פיהם אשר זה ארפי שנה נאלם מעצר וינן, לדבר עתק ככל העולה על רוחם, להרבות שאון והמון בכל דבריהם ובמעשיהם, מבלי השב על לב, כי יש גם לבני גוי עוזה ונבזה, לשמור את לשונם מדבר גבוהה, ואף כי בני עם, אשר רשות אחרים עליהם, ובדבר הזה אמרו להוכיח גם לעצמם גם לאחרים, כי בני חורין הם, שפתם אתם ומי אדון להם, ותגרל מאד משובת אולתם בדבר הזה, עד כי שכחו את מעמד עמם, ולא נשמרו ברוחם להכות בלשון לפני הממשלה את אחיהם עצמם ובשרם, בהיות לאיש דין ודברים עם חברו, או עם קהל עדתו, ויתנו בדבר הזה את ישראל לשמצה, לחרפה ולקלסה בעמים, אשר הם יושבים בתוכם, וככל אשר התרפסו לפנינו כל פמן בגוים וישתחוו לפנינו אפים ארצה, כן נמצאו היום אנשים בקרבנו, אשר לא יזכרו, כי בגולה אנהנו וככל אשר אין לנו לנהג בזיון בנפשנו להתרפס, כן נאה לנו לשבת מריב, ונוח לנו להיות מן הנעלבים ולא מן העולבים, בהיות לנו דבר עם בני עם הארץ. העזות הזאת, שהיא פרי רגש פרוע מאד, פרי רגש-חרות מקולקל, היתה בעיניה כגואלת את ישראל מיד ההכנעה היתרה, אשר נכנעו לפני אויביהם בימי הבינים, מבדי העדות על לב, כי עזות פורקת ופורצת תרבה עוד להשחית ולהרע בקרב העם מכל הכנעה שבעולם. ובהיות רבים מן העם להוטים אחרי חרות שלא כדרכה, נחשבה בעיניהם גם מסורת אבות לעול כבד יידחו גם אנשים, אשר עוד מעשה אבותיהם בדיהם, לזלול בכבוד התורה והמצוה ובהדר המדות, שנשתבחו בהן אבותינו, וישיתו את הלצון לכלי משחית בידם, לקעקע את בנין זקנים, עד כי לבשתנו אנו רואים יום

יום אדם עושה מצוה כידו ובפיו מדבר דברי לצון ולעג תפלו, מפסיק את תפלתו, ללחוש באזני רעהו המתפלל על ידו דבר צחוק והתול גם, יושב על הארץ לקרוא את הקינות על אבדן תפארתנו, ומטיל מוצים אל זקן רעהו, הבוכה על שכר עמו, באין מבין עד כמה תעמיק מדה רעה ומבוערה זו מדת הלצנות הנאלחה, לשחת בקרבנו, לחלל כל כבוד וכל קדש, לקחת כל טעם וכל הדר מעלינו ולגרום לשכינה, שחסתלק מישראל, ולצון זה כשהוא מביא במשוכתו את לב בעליו ליד נקיפת הלב, ורואה כי בכח עצמו לא יוכל עוד לעמוד, נעשה שותף למין התחכמות קפויה ומזויפת, קצרת דעת ורחבת פה, המראה לו דמות החרות בכבואה הפוכה וממושטשת מאד, ופרי זווגם הוא מדת בזיון קדשים בשאט נפש עד כי יש לצנים מתחכמים, אשר יהפך לבם לשנוא את דרכי אבותיהם ואת צדקת מוסרם העתיקה בשנאה בנושה מאד, המביאה את הריקנים שבהם לשום את תורת ישראל ואת מצותיה, ועמם יחד גם את קהל עמם הגדכה והאמלל, לשחוק ולמחטה לעיני העמים, ולא אחת ולא שתים היו לצנים מתחכמים כאלה לכותבי ישמנה, אשר הכאישו את ריחננו בעיני יושבי הארץ ויעלו עלינו את חסת העמים עד להשחית, וכל החמה, אשר נצתה עלינו בדור הקודם ראשיתה מיד כותבי פלסתר כאכה היא, וככל אשר העוות אינה אלא פרי קלקול רגש חרות-הגוף, ככה אין התחכמות נמהרה זו אלא פרי קלקול רגש הרות-הדעת.

ואף כי מראות הנגעים, שמנינו בתקופה של גלות זו, שקראנו לה "הגלות בפחותה", אינם מבחילים את רואיהם כסקירה הראשונה כנגעי התקופה הראשונה תקופת, "הגלות בנוולה", מזיקים ומסכנים הם יותר הרבה מהם, כי פנעי הנוול לא מיד האומה באו לה, כי אם מיד צורריה, כי רגש הכבוד הפנימי, אשר רחש לב כל איש ישראל אל עמו הכריע פי כמה וכמה את השקוצים החיצונים, אשר השליכו עליו משנאיו, ולמראה הגלות המנוולת היא נראתה היהדות רק בעל בונה, אשר הלעיכו אותה אויביה מכלתי יכולת להבחירה. אולם לעיני הגלות הפוחזות נראת לנו היהדות במצוקתה, בניה עוזבים את דרכי מוסרה, מקילים את דעתם כקדשיה, ויש אשר יתנו את ידם להכאיש את ריהה בעיני האויבים האורבים לה.

(עוד יבא)

הדוכיפת.

(המשך)

ובזה נבין דברי הש"ס (חולין סי' ע"א) דוכיפת, שהורו כפות, ופירש רש"י כרבלתו עבה ודומה כמו שכפולה לתוך הראש וכפותה שם. אבל דבריו תמוהים, כי מה ענין כפל לכפות? וגם היכן מצינו שנקראה כרבלתו של עוף בשם הוד? וע"כ נראה לפ"ד כוונה אחרת כדברי הש"ס הללו. מספרי קורות הטבע נדע, כי עוף זה שונא את הנקיות וגל של זבל נחשב בעיניו לדבר המשיב את הנפש. ע"פ רוב הוא מצוי באשפה ומשמיע את ההכרות "הוד-הוד". השומע יקבל את הרושם, כאלו נקרא אצלו האשפה בשם הכבוד הוד, וזה שהמליץ הש"ס "דוכיפת, שהורו כפות", ר"ל מושג ההוד של עוף זה הוא האשפה. עכ"פ אנו למדין, כי בצדק בנו חז"ל את הוויעדעהאפף בשם המשותף תרנגל הבר, ובה נחא נמי מה שקראו רש"י בש"ס (חולין סי' ע"א) טווס של יער, כי מצינו קרבות בין הטווס והוויעדעהאפף מצד אנצוי הנוצות שבראש שניהם, וביחוד בין הטווס והתרנגול, אשר שניהם לסוג עופות התרנגלים ולמשפחת עופות הפסיונים יחשבו, וע"כ ספרו חז"ל, (בב"ר ספר"ת) שהיה התרנגול מהלך אצל טווס, ובמקום אחר (בי"ט נ"ה ע"א) ראו את הצורך להטעים, כי תרנגול טווס ופסיוני הם כלאים זה בזה. אי"כ מה שכתב הרמ"מ: "יחוסו של הדוכיפת-טווס להתרנגול ברא הוא רק זה, אשר הוא עוף גדול בתרנגול" הוא מתנגד לכסיון ולהשקפת חז"ל.

גם הנחתו, כי התרנגול נחשב לצפור רע הוא משפט בלתי נכון, אדרבא מהדברים, שנאמרו על העוף הזה בתלמוד ומדרשים אנו דנים על חשיבותו הגדולה בעיני חז"ל, הוא לא רק מקלם למריה ויודע להבחין בין יום ולילה, אלא מצוין גם כדרך-אין, כמ"ש:

(עירובין קו ע"ב) אלמלא נתנה תורה היינו למדין דרך-ארץ מתרנגול. נפלא הוא גם דרך התרנגולת בחנוך האפרחים. מזה ספרו: (וי"ד פכ"ה) הדא תרנגולתא כד אפרחיה דקוקין הוא מבגשא להון ויהבית להון תחות אנפיה ומשחנא להון ומעדרנא קדמהון, וכד אינון רבייה חד מנהון בעי למקרב לוותיה והוא נקרה ליה בו רישיה לאמר ליה זיל עדור בקולקלתך. כשלגלג אותו תלמיד על הטוב הצפון לצדיקים לע"ל (שבת ל"י ע"א) השיב לו ר"ג בא ואראך דונמתן בעוה"ז ואחוי ליה תרנגולתא; ומטעם זה נהגו (גיטין ג"ד ע"א) כי הנה מפקי חתנא וכלתא מפקא קמייהו תרנגולא ותרנגולתא. על תכונת בשרו אמרו: (בי"ט פ"ו ע"א) מוכחר שבועפות תרנגול, והשתמשו בו לצורך רפואה, כמו (יומא פ"ג ע"ב) מי שנשכו נחש קריין לו את הרופא ומקריין לו את התרנגולת. (עיין כה"ג שבת ק"ט ע"ב בחמור). והראיה, שהביא הרמ"מ מדברי הש"ס (ביצה ב"ה ע"ב). עו בעופות תרנגול" היא ראייה לסתור, כי שם נחשב גם ישראל באומות, כלב בחיות וצלף באילנות, ושלתם לשבת, ובן מפורש להדיא (ב"ר ס"פ מ"ב) על גוף מאמר זה: אתה סבור, שהוא לגנאי ואינו אלא לשבחך. (וע"ש פכ"א). גם הובחתי והאחרות אינו מובות מזה במינו. אם אמרו: (פסחים ק"ג ע"ב) התרנגלים שונאים זא"ז, פשיטא שלא נתכוונו בזה לגנותו, והא ראייה, כי שם נמנו גם הכלבים, החשובים אצל חז"ל, (שבת קנ"ה ע"ב, פסחים ב"ב ע"א רש"י ותוס' ד"ה אותו לביב ח' ע"א ותוס') ולדעת י"א אף ת"ח שכבבל, ומה שהם מועדים בדרכם לשבר (ב"ק י"ז ע"א) לא יורה על מזג רע, כי באותה משנה עצמה נאמר זה גם בכמה. כמו כן אין שום הוכחה ממה שבאה תקלה ע"י פעם אחת, (עדות פ"ו מ"א) וממה שתארו את האליל נגל בצורת תרנגול, (סנהדרין פ"ג ע"ב). כי דברים אלו אינם מיוהדים דווקא להתרנגול, הראשונים צירו להם את השדים כרגלי תרנגול? (ברכות ז' ע"א גיטין סח' ע"ב) מה בכך? וכי טובים הם ממלאכי השרת, שיחסו להם רגל עגל. (יחזקאל א' ד', ועיין וי"ד פכ"ז ופרקי ד"ר"א פ"ד).

כשאסרו תרנגול האגס, (חולין סי' ע"ב) הודאי לא מטעם פחיתות אותו עליה, אלא שנגלו בו סימני טומאה, כמו שאין ספק, כי מה שלא היו רשאים לגדל תרנגולין בירושלים והכהנים בא"י (בי"ק ע"ט ע"ב) הוא מפני הקדשים והטהרות, וע"כ מסיק עלה כתוספתא שם, ואם יש להן גינה או אשפה מותר. וכאמת כשני המקומות האחרונים הזכירו חז"ל את טעם האיסור בפירוש, ואני תמה על הרה"ח רמ"מ, שכטל את דברי חז"ל במקצת, כדי לקיים את החלטתיו על יסוד אותם הדברים עצמם.

אחרי שיצא התרנגול מאתו חייב בדינו חושב הרמ"מ, כי נקל היה ללכת הלאה ולאסור אף אתם תרנגולים, זאת אומרת, כי כהוראת חז"ל להחיר או לאסור איזה חיה ועוף נמשכו אחר הרגש והדמיון, אבל כל הבקי בתלמוד יודע, כי הדברים האלה בטעות יסודם. היתר אכילה בחיה אינו אלא ע"י סימנים, ובעוף גם ע"י מסורת, ואלמלא מצאו בליותן זכר כספיר וקשקשת היו עושים אותו לדג טמא, (חולין ס"ד ע"ב), אע"פ שהוא מתוקן לצדיקים לע"ל, כי בלא"ה תהא שחיטתו ע"י נחירה, אלא שנחירה זו יתיר הקב"ה לע"ה, אם משום הרוש תורה או הוראת שעה. (עיין וי"ד פ"ג והגהות רצ"ח בחולין שם) ואין ספק, כי אלו היה הרמ"מ מרגיש במדרש זה לא היה כותב. "איסור הדוכיפת לא יוכל להיות על תרנגול ברא, אשר יחרוהו אף לע"ל".

אבל לכל הפנים היה איסור התרנגלים מוסכם בין הקראים לדברי הרמ"מ, וגם זה לא הוכרר לי, כי למרות עדותו של הראב"ע והקראי ר"י בן ראובן, שהביא הרמ"מ, מצאתי מוכח בשם ספר אדרת אליהו מחכם קראי, כי התרנגול עולה גם למזבח, והוא תר הנזכר בתורה, ונפלאים בעיני לפ"ד דברי הכוזרי (מ"ג אל"ה) שכתב וז"ל: "והייתי רוצה שיבאר לי העוף המהור מן הטמא זולת המפורסמים, רצוני לומר בן זונה או תור, ומאין הוא אומר, שאין התרנגולת והאווז והקורא ואלברכיא מהטמאים", ולפי מה שהקדמנו לא ימלך משני הפנים, אם הבינו הקראים בתור את התרנגול, אי"כ כבר הוא בין המפורסמים להיתר, ואם אמרו שדוכיפת היינו תרנגול, אז באמת הוא אסור לדבריהם.

בין כך ובין כך, הרמ"מ אינו מסתפק באיסור התרנגול להקראים, אלא הוא מוסיף והולך: "אפשר שגם בישראל היו קצת, שאסרו אכילת תרנגולים. את כל העורב למינו גורם הערוך והרי"ף להביא את הזרזירים. מהו זרזיר? רש"י לועזו אשמוזרנין, שהוא באמת עוף השייך לסוג העורבים, אבל בערבית זרזיר פירושו תרנגול, ובן יש במדרש (ילקוט משלי תתקס"ד) זרזיר, כשם שתרגל קורא וכו' ולפי זה הזרזיר הנאסר הוא תרנגול. על רבי אליעזר יש חולקין, ובגירסא הרגילה החסירו להביא את הזרזיר. ע"כ, החסירו? למה? אולי כדי שלא תהא סתימת הש"ס והמנהג סותרין את עצמן? אבל באן נבשל הבקי הגדול רמ"מ בהעלם למוד ערוך, כי דרשה זו להביא את הזרזיר אינה חסרה כלל בספרים שלנו, אלא היא מפורשת ברף אחד לפני הברייתא הנזכרת, (סי"ב ע"א) והלשון שם כך היא: "עורב זה עורב, למינו ר"א אומר להביא את הזרזיר, א"ל ל"ר"א, והלא אנשי כפר תמרתא שביהודה היו אוכלין אותו, ופשוט, שלשים זו כוון הערוך בערך זרזיר, ופלא על מוסף הערוך, שגם ממנו נעלמו מקור הדברים. איך שיהיה, טעות גדולה הוא להאמין, שהיה בזמן מן הזמנים בין חכמי ישראל מי שאסר את התרנגול, כי מדברי התלמוד והמדרשים מוכח, שהיה היתר עוף זה אצלם מן המושכלות הראשנים. צא ולמד מה שאמרו: (חולין ג"ז ע"א) "חזקיה אמר אין ריאה לעוף, אמרי במערבא, מדבריו של ברבי ריב"ה, שאינו בקי בתרנגולין". פתח בעופות וסיים בתרנגולין, אין זה אלא מפני שהתרנגול נחשב בעיניהם לסמל עוף המהור, או לכה"פ, (לפי פירש רש"י שם) שמכל העופות נכרו את אכילת התרנגולים, הכרבור, שנחשב (מלכים ה' ג') כסעודת שלמה, היה לפי דברי חז"ל (בי"ט פ"ו ע"ב) תרנגולת ברא אנוסא, והרבה מהגמי הלשון האחרונים נמשכו בעיקר הדבר אחר פירושים. גם מדברי רבי אליעזר עצמו עולה להדיא, שהיו התרנגולים אצלו בחזקת היתר כמו ככל חבריו, כי במשנה (חולין קל"ה ע"ב) שנינו: איזהו שאינו מוזמן, בגון אווזין ותרנגולין שקננו בפרדס וכו', עוף טמא פטור מלשלח וכו' קורא זכר ר"א מחייב וחכמים פוטרין. ע"כ, הרי שלא פליג רבי אליעזר אלא איספא דמתניתין, ובאווזין ותרנגולין מודה לרבנן, ואם איתא, שהתרנגול הוא עוף טמא לרי"א, היה לו לחלוק ולומר, שגם בו אין שלוח הקן נוהג כמו בכל העופות הטמאים.

ובגוף הדבר, אי אפשר כלל לומר, כי זרזיר הנזכר בדברי ר"א, הוא התרנגול. הלא זה יודה לי הרה"ח רמ"מ בעצמו, שלכל הפנים בזמן ר"ח כבר נתפשט היתר התרנגולים, כמבואר בדברינו למעלה וכמו שעולה מדברי הש"ס: (חולין ג' ע"ב): ריב"ל הוה ליה ההוא תרנגולא, שדרוה לקימה ד"ר"א הקפר ברביה, א"ל ירוקין הוה ואכשרה וכו', ובן (שם ג"ז ע"ב) ותרנגולת היתה לו לר' תנינא, שנשטמה ירך שלה, והביאה לפני רבי והתירה לה, וא"כ מה יענה להמעשה המספר (ב"ר פס"י): את כל עורב למינו, בימי ר"ח רבה עלה זרזיר אחד לא"י. אתון פעינו ליה לבניה, א"ל מאי דנוכליניה, אמר לון אזולון יהבון יתיה על איגרא וכל עוף דשכך על גביה מטיניה הוא, אזולון יהבו יתיה על איגרא ואתו הדין עורכא מצראה שבך על גביה, אמר מסאב הוא, דמן מיניה הוא דכתיב ואת כל עורב למינו, אמרו לא הלך זרזיר אצל עורב אלא שהוא מיניה, ועל כרדך אתה אומר, כי זרזיר הנזכר כאן וכדברי ר"א הוא עוף אחר ולא התרנגול.

נשאר לנו לדעת, לאיזה עוף התכוונו באמת חז"ל בשם זה? כדי למצוא את המפתח לשאלתנו, עלינו להתחקות מראש על העוף, הנקרא בכתיבי הקודש ז"ז שדי, מדברי חז"ל שמענו, כי פירושו הוא תרנגול הבר. (אויערההון) ולפי דעתי קלעו בזה אל המטרה. מתרנגול הבר נדע, שהוא מצטיין ביחוד ע"י קריאתו המיונה ותנועותיו הזרות בימי עונת ההזדווגות שלו (ראם כאלצען). התרנגול גביה ראשו ויסמר נוצותיו מתוך התפעלות, יטפס ויתנועע, ויוציא מתוך גרבו את הקריאה, אשר הכרותיה דאחרונות הן: שיין-שיין-שוין-שווארד". קול הקריאה הזאת מכהיל גם את האדם ונשמע ממרחק שלש מאות פסיעות. ממש כדברים האלה יספרו לנו חז"ל מזו שדי, (בית המדרש ליעלינעק ח"ה צס"ו): כל תקופת תשרי נתן הקב"ה כח בזיו שדי, ומתגבר ומגביה ראשו ומטפשו כגפיו, ומגביה

מגורסקא לארוסו את מ' גאלדא סאלפעטער כתרנוב מז'ט להוריהם.
הנני מביע כזה ברגשי חכה כמז'ט מעמק לבי לרעי היקר והנכבד מר יעקב שלמה הכהן פריעדמאן לארוסו את בת הגביר מר אלימלך מעללער בראקאווא. מז'ט להוריו. יהושע מנחם לאנדעסמאן — דינוב. בכל רגשי לכבנו נביע, כרכת מז'ט לבי דודנו הרב הגאון הגדול מו"ה מאיר שפירא שליט"א מחבר הספר היקר אמרי-דעת ליום עלותו לכסא רבנות כגלינא יצ'ו מטעם כל המפלגות והי' ה' עמו ויעל.
האחים משה ואלעזר אראק. ברגשי ידידות אביע ממעמקי לבי מז'ט לידידי מר יצחק גאלד לארוסו את לאה מאנהייט מארנאכענע. לייכיש גראסס — ראדאמישל רבתי.

קן-כרוז

קהל עדתנו דורש אחר רב אביה, לתת על ראשו כתר הרבנות בעירונו. החפץ במשרה הזאת עליו להביא עד חדש מנחם אב שנה זו תעודותיו מגאוני זמננו, כי גדול הוא כבודה וכיר"ש וכקי כהוראה, גם תעודה כי ראוי לאותו אצטלא עפי' חוקי הממשלה ואם תחסר לו תעודה זאת יקובל כבוד ראש ב"ד. ברעזאן לסדר ו"לקורות את בני ישראל". מאנדיל באנדלער נשיא העדה.

Nr. 7-8 קאטלוג

מזן ספרים ישנים בהצי הנם. יצא זה עתה לאור, מכיל אלף ומאתים ספרים יקרים. הרישימה תשולח חפשי לכל דרוש.
J. LIPSCHUTZ
Antiquarian Hebrew Bookseller
1, Finch St. Brick Lane London, E.
חברת יסוד בית ספר עברי בקראקא מבקשת מורה עברי מנוסה, שכבר שמש בבית ספר ע"פ השיטה עברית בעברית. הרוצה במשרה הזאת יפנה אל המזכיר **Joachim Weindling Krakau Gertrudy 29**

הננו מנישים לידידנו מר א. פייערליכט לארוסו זר שושנים.
חיים שאללער, משה ידיד-טוב. תהול על ראש ידידנו מר אביגדר פייערליכט לארוסו ברכה בלי מצרים.
האחים ליב ומשה קירשבוים. יבורך משמים ידידי מר אביגדר פייערליכט לארוסו. פינחס בירנבוים.
אנו מברכים את ידידנו מר אביגדר פייערליכט לארוסו כמז'ט.
חכרת פנין ספרים ככרנוב מברכת את חכרה מר אביגדר פייערליכט לארוסו כמז'ט.
הנבאים בעריש כלומענפעלד ומשה וויינרעכ. הנני מברך את ידידי מר אביגדר פייערליכט ככרנוב לארוסו כמז'ט. אלטר קינסטליך — מייעלען.
ברגשי אהבה וכבוד מחדרי לכבי אברך כמז'ט את המליג מר צבי קאלכהיים פה לארוסו עם מר פיגה דאמב כלנצוט. נתן שליידר — ירוסלב.
הנני מברך כרוב חכה וגיל את ידידי מר צבי קאלכהיים ביארוסלב לארוסו.

שמאל שליידער — ירוסלב. מעמק לבי אברך כמז'ט את מר יעקב בירמאן לארוסו את בת אחי מ' שרה מהאלער מריי"שא. מז'ט להוריהם. משה מהאלער — גלאנוב. ידידות נברך את רענו הנכבד מר יהושע ש' שנאפס פה לארוסו את מ' כאבצי שוארן.
שמאל שמערלעך, מ' פרייה, שלמה כהנא — קאסמאמש. מקרב ולב עמוק הנני להביע כמז'ט לש"ב מר יהושע ש' שנאפס לארוסו.
זיידע פיעכער — קאסמאמש. הנני מברך כרוב חכה את רעי אהובי המושלם מר שרמה מינצער לארוסו עם מ' עללא שוואלכענפעלד כלבוב. מז'ט להוריהם.
עוכדיה ציממערמאן. זר פרחים מגיש כזה לשארן וידידו מר נחום קופערמאן בקולומיה ולכלתו מר' דרמר לארוסו.
אייזיק סרמר — סניאטין. אנחנו מברכים את חברנו היקר מר יהודה איזלר

ונותן קולה והעופות שומעין קולו ואימתו נופלת על פרס ועזניה משנה לשנה. וכן: (שם ח"ו צמ"ח) שכל תקופת תשרי נותן כח בזיו שדי שירים ראשו ונופלת אימתו על הפרס והעזניה. אלא שלפ"ד יש להגיה תקופת ניסן במקום תקופת תשרי, כי עונת ההזדווגות שלו היא בימי האביב. על סול התרנגל השתמשו חז"ל בלשון קריאה וכן הוציאו את נתינת סולו של הזיו שדי כמ"ש (ביה"ט ח"ה צ"ה) שור גועה, אריה שואג, איל צוהל, נמר צורה, וכו', זיו היה קורא וקולו עולה לשמים. ע"ש. ואין ספק לפ"ד, כי כמו בהרכה משמות הכהמות והעופות כן גם השם "זיו שדי" הקוי הקול הוא, (Onomatopöie) וההברות שי"ן-שוא"ד" הדומות בעלצולן לזיו שדי היו נסבה שקראו לתרנגל הבר השם זה. (סוף יבא).

רוזה דרמר מאורשים בא"ר תרע"א קולומיה
יולאוטשע (בוקובינה)
יוסף שטורם מאורשים בא"ר תרע"א טרנוב
הנני מברך את ידידי מר יוסף שטורם לארוסו. משה פארשרים — טרנוב. ככרכת אשר ועשר אברך את רעי מר אביגדר פייערליכט לארוסו את מ' לאה וכסלר מטרנוב. מז'ט להוריו. יחיאל אגוזה — כרנוב. כחכה ורעות הננו מברכים את ידידנו מר אביגדר פייערליכט לכאו ככרית האירוסין כמז'ט.
ליב סופרין, זעליג וויינרעכ — כרנוב. ברגשי אהבה וידידות הנני מגיש לידידי מר אביגדר פייערליכט כרכה הנובעת מלבי פנימה לארוסו. שמואל פפעפער — כרנוב. ממעמקי לבי אושיט כרכתי כמז'ט לידידי מר אביגדר פייערליכט לארוסו. ירמיה לייבאוויטץ.
את ידידנו מר אביגדר פייערליכט הננו מברכים לארוסו כמז'ט. הנינא היים ורעיתו.

בערלין
גרענאדיר שטראסע 32
אם באהנאא אלעקסאנדערפלאץ
אָבערלענדערס האַמעל
אונד רעסמאָראַנט שטראַסע 11
כשר

בערלין
אָרענט-האַמעל
שיסבויעדראַסס 6
אָלל בית-הנתיבות אשר בכ"ריריכישטראַססע
כשר רסטורן מסדרת ראשונה כשר
תיליפון, אור השמל, לופט, אמבטאות בכל הדינות.

Professor Ehrlich's Heilmittel
606 Dermato therapeutisches Institut, Vorstand
Dr. Ernst Eitner, Wien I., Rothenturmstr. 12.
Heilt aller Art Hautkrankheiten.
Anfragen prompt erledigt.
Ich praktiziere in BAD KUDAWA
Dr. Aron Sandler, Bresslau.
אונזערען פאמיליען עמפפעהלען וויר
דיא קאלינער ציכונדיע אינזיפ'ים בעסטע

בערלין
רוסישעס האַמעל "אָדעססא"
כשר פענסיאן אונד רעסמאָראַן כשר
בעסטע רוסישע קיכע
146 ליניען-שטראַססע 146
5 מינוטען פאָם באהנאָף פרידינישטראַססע
פאָם ערשטען אפּריל איזט מיין האַמעל
כעדייטענד פּערגראַסערט אונד רענאָוירט
עלעקטרישעס ליכט, באַדער א. א. וו.
אינהאבער
פ. טינקאווסקי.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten
Kauf. Fern-Unterricht!
בוכפיהרונג (אללע סעמאָדען) האנדעלסאקארעספאָג
דענקן דישישע שפראכלעהרע, קויפ'ט רעכענען, האנדעלס-
עס וועכסלרעכט, וואדענקונדע, געאָגראפיע, שענשרייבען,
וועלטגעשיכטע, עס פער אַנטאָ-וועלט שפראכע,
סענאָגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. א. וו. קאנן יעדערמאן
אָהנע כעזאָנדערע פאָרקענטניססע אים ברעפליכען וועגע
אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנאָראַר
סאָסיג. — ביא גלייכצייטיגער טיילנאָהמע אן 4 לעהר-
פעכערן.
STENOGRAPHIE GRAT IS.
אנפראגען ניר געגען רעטורקארטע, פראָספעקטע K 0.50
ערפאָלג גארנאנטירט.
Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMAN, Podgórze Krakau H-E.

Seit 500 Jahren heilen die weltberühmten, naturheisen 36°—42° C nicht abgekühlten radioaktiven Schwefelthermen u. Schlambäder in
TRENCSEN-TEPLICZ
Oberurgarn. An der Hauptbahnlinie Berlin—Oderberg—Wien
GICHT, RHEUMA, ISCHIAS etc.
Hotels mit Bäder zusammengebaut, daher das ganze Jahr offen.
- - - Kaltwasserheilanstalt. - - - Diätetische Küche! - - -
Landschaftlich herrliche Lage. - Klima mild, windgeschützt.
Neubauten mit 1 1/2 Millionen Kostenaufwand. — Grösster Komfort.
Neue Bäder. Neue Hotels. Neue Schlambäder.
Zu Hauskuren: Schwefelschlamm- und Thermalwasser-Export.
Mit Prospekten dient bereitwilligst die Badedirektion.
כשר RESTAURANT
ganz neu eingerichtet im Parke gelegen, verlässlich orth.
כשר על צד היותר טוב גם ליראים המדקדקים
JACOB PINKAS aus Wien
Pächter
Einziger orth. כשר Restaurant am Platze
Refferenzen: זמננו

כשרה זערכוואארען-פאבריק
Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz
ליעפערט אלע סארטען זערכוואארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק
איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען אונד היגינישען פארדערונגען איינגע-
ריכטעט, וויא עלעקטרישע מאש'ט א. א. וו. אונד ערצייכט נור פרימא ווארע
כהכשר הרה"ק ר' שמעון כאב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך ית ריב דיני

שוהט-עופות, חזן וקורא

מטשפחה הגונה, שיש לו כתב קבלה
מאת הגאון ר"ל הורוויץ מסמניסלב ז"ל
מבקש לו משרה. לפנות אל
Schulom Weintraub, Stryj.

„KOSMOS“

Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft
in Wien.

General-Repraesentanz für Galizien u. Bukowina:

Josef Gruber in Tarnow Wajowagasse 17.

Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.

Zu wenden an:

JOSEF GRUBER, in Tarnów.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלער רעפרעזענטירער דער גראמאפון אקציען - געזעלשאפט

מיט סארקע, שרייבערער ענגעלי

גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יידישער פלאטען מיט סארקע, ענגעלי.

20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער
רעפערטורס ווילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע. בעסטע אוסמויט
בעדינגונגען. — פרייזאטלאגע גראמאפון אונד פראנקא.

לעסבערג, טעלעפאן 2033/II
קראקוי, טעלעפאן 461

הוצאת תושיה

ביבליותיקה קמנה

ספרי מברא נבחרים מתוך ספרותנו הישנה והחדשה ומבחר הספורים
מתולדות ישראל, ערוכים ומעובדים לבני הנעורים,
המשים (50) ספרים בשנה. ספר בכל שבוע.

יצאו ונשלחו לחותמים ספרי הרבע הראשון (א-יג).

סחיר כל נוסף 15 ק, ע"פ 19 ק.

לחותמים עולה כל הרבע רק בחתום 1,25 ר, עם הסלוח 1,50 ר. סכורך דר בנד אנגלי
1,50 ר. עם פארטא 180 רובל.

כריכות (איינבאנד דעקעל) בלבד לכל הרבע 20 ק, ע"פ 25 ק.

סחיר החתימה ברוסיה ובחורל: 6 רובל לשנה וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

תושיה ה"ביבליותיקה קמנה" יכולים להשיג את ה"ביבליותיקה לילדים ולנערים" וכך
קובצי "עולם קטן" הוצאת "תושיה" בהנחה גדולה מן הסחיר הקצוב.

פרוספקט ספורט ישולח תנם לכל דורש.

Verlag „TUSCHIJAH“ Warschau.

סארצות אחרות סתקבלים כספי הסדינה לפי הקורס.

אפשר לחתום אצל כל בתי ספר הספרים העברים בכל אחר ואחר.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

BUCHFUHRUNG
Schönchrift und
Kontorpraxis
lehrt briefflich, gendli, blei, nicht, inter.
Bücherverseuer F. Simon, lung, über, Urdicht
verlangen Sie gratis.
Probierbrief 13 vorder
Berlin W 35

האמעל ורעסטוראציען כשר

לבע"ב יהודים של

שלום אהרו ראזענטאל

בלבוב, רחוב רוזעניצקא 13

טעלעפאן נו 1314

אויטאמאטישער מאסענפענגער

פיר ראטטען קר. 4 — פיר סיינע קר. 240,
פאנגען אהנע בעאויזוכטיגונג ביו צו 50 שטיק
אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויטערונג
אונד שטעללען זיך פאן זעלבסט אויף. שווא-
בען, פא ללע, איינציג אין איהרער ארט,
1000 שוואפגען אונד רוסטען אין איינער
נאכט פאנגענער א קר. 2.40. איבער דיא בעסט.
ערפ. פער. פרי. נאכט. דורך

Z. Humann, Wien II, Aloisgasse Nr. 3.

פיעל אנטרעקענונגסשרייבען. פאר סינדערוועטיגען.
נאכאהסונגען ווירד געווארנט.

ספר נפלא

Cudowny Samouczek
Wunderbuch

zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache
in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)

vorgetragen von

JOSEF SAS JAWORSKI

Gymnasial-Oberlehrer

und MAJER LAUB

bekanntes Pedagog.

Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32

grasse Seiten.

Preis 1 Krone für beide Teile

auch Briefmarken werden angenommen.

Bei Postsendungen 10 h. mehr.

Zu bekommen bei

Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9.

Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine unge-
wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache
im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

ניצלך און פראקטיש לשבת!

דיא וועלט-בעריהסטע שלאסער-בלעד
טשאלענטאפען

זאלען אין קיינע יודישע פאמיליע פעללען. גא-
ראנטירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האלץקאהלען כעהייצט האלטען זיי היטצע 30
שטונדען אן. אויף יעדען פלאץ אהנע
רעהרען אנצוברינגען. בעייטצען פיעלע טוי-
זנטער פרוואא דאנקשרייבען זאוו פאן
רבנים וגאונ ארץ. פרויזע: 1 אפען פאן 4
טעפפע פער 3 ליטער 2 פיר חלב 2 פיר בשר,
אין סעפארטע אבטיילונגען, 11 קר. דעטא פער
4 ליט 13 ק. 1 אפען פאן 6 טעפפע פער 2 ליט,
2 חלב 4 בשר 12 ק. דעטא פער 2 1/2 ליטער 13 ק.
דעטא 3 ליט, 14 ק. דעטא פער 3 1/2 ליטער 17 קר.
דעטא פער 4 ליטער 20 קר. זענע נור געגען
פאסט נאכנאמע. צו יעדען אפען ווירד איין
געברויכטאנווייזונג בייגעפיהט.

שאפט איך אן, איהר וועט מיר דאנקען!

Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitegasse 14

Wyd.: Naftali Hof
S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

וועהרט אייך!

דא דיא קראמויער בעפעלקערונג דאס אקאזיעסער ביער בא-
קאמיערט, ווייל דיא שענקער דאס זעלבע אונגערעכטפערטיגט נור
פיר יודען פערטייערען אונד איינע 1/2 ליטער ביער מיט 24 העל.
פערקויפען, זא האט זיך דיא ערשטע קארווינער ביערברויערייא דעס
גראפען לאריש-טעניך ענטשלאסען, פיר דען יודישען שטארטטייל
איין בעאונדערעס

האכגערדיגעס עקספארט-ביער

צו ליעפערן. — פריפט עס, מאן פֿינדעט עס בעדייטענד בעסער
אלס אללע היעזיגען ביערע אונד ווירד עס מיט
נור 22 העללערן פיר 1/2 ליטער אויסגעשענקט.

וויר סאכען היער נאמאהפט דיא שענקער, וועלכע שאן
עצט דיעזעס פֿארציגליכע ביער פֿיהרע:

אין דער באזיעציאלאנאסע עמאנועל גלאזער, יאזעפס-
נאסע שמעון שניר, אס סטראדאס סאלא נארמאן,
וואווינצאנאסע ר. פלאנטשער, מאסטאוואנאסע ה.
וואכסבערג, אלטע ווייכעלנאסע וו. ריפנער,
קראקויערנאסע: יאאחים שטערן אונד שלמה זילבינער.
ווער דיעזעס ביער איינפֿיהרען וויל ווענדע זיך אן

Karwiner Bierniederlage Sr. Exc. Graf Larisch-Mönnich-
schen Brauerei ul. Dietl. 89, Vertreter Ferd. Schnapka.

כשריד זערכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Goduhowskijpl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה זערכווארען, פאבריק ארט
לויס דען מארענאסען כשרה זערכווארען, איינזענעריכטעט ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו.

אונד ערזייגט נור פרימא-זווארע

כרלש דרדיג רי משה באכר דאכר פרי

ערהאלטנדיג
ברודלייזשליאכטענדיג

כשר

פרימא-זווארעל און פענסאין, פארציגליכע קלינע פאבריק צווען
א. בנימין, אויסלייזערישע-זווארעס 28.
שעלעפאן Amt III 3429 — שאנע סאבלימיע צווען
אכטשיינען פארזווארען פרידלייזשליאכטען.

BERLIN
SCHLACHTENSEE
Seestr. 35-37.
דרשן פרוספקטס ווו